

خبرنامه ۱۴۱

خبرنامه، سال یازدهم، شماره چهل و یکم ■ زمستان ۱۳۹۰

سخن اول

تأملی در مالکیت فکری و معنوی

خبر

نود و هشتمین جلسه مجمع عمومی

تتایج همایش «مرتعداری پایداری کشور»

گزارش

مراسم اعطای نشان درجه یک دولتی به برگزیدگان فرهنگستانها

همایش «مدیریت بیماریهای گیاهی در جهت کشاورزی پایدار»

جلسه سخنرانی پیرامون «تغییرات نرخ ارز»

سمینار «فیزیک و لزوم همگانی کردن آن»

سمینار «نقش دانشگاهها در تربیت نیروهای متخصص»

سمینار «بهینه سازی تولید و مصرف انرژی در کشاورزی»

تجلیل از مهندسان برجسته کشور؛ منتخب فرهنگستان علوم در سال ۱۳۹۰

همایش «حمایت از مالکیت ادبی و هنری در ایران و پیمائهای بین المللی»

سمینار «چالشهای فیزیک کشور؛ هم اندیشی انجمنها و پژوهشگاهها»

اعضا

گفتگو با دکتر عباس شریفی تهرانی

معرفی

آکادمی ملی علوم تاجیکستان

کتاب

فرهنگستان علوم
جمهوری اسلامی ایران

خبرنامه، شماره ۴۱، سال یازدهم ■ زمستان ۱۳۹۰

صاحب امتیاز: فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران

مدیر مسئول: دکتر رضا داوری اردکانی

سردبیر: دکتر حسن ظهور

مدیر داخلی: میترا معدنی

اعضای هیأت تحریریه: میترا معدنی، سیدعلی پزشکی اردکانی

مدیر هنری: سیدایمان نوری نجفی

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی، خروجی فرهنگستانهای

جمهوری اسلامی ایران و کتابخانه ملی، فرهنگستان علوم،

کد پستی: ۱۵۳۷۶۳۳۱۱۱

تلفن: ۸۸۶۴۵۵۹۲ و ۸۸۶۴۵۵۸۴، دورنگار: ۸۸۶۴۵۵۹۸

صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۵۳۱۸

وبگاه: www.ias.ac.ir، رایانامه: khabarnameh@ias.ac.ir

«مسئولیت مطالب به عهده گویندگان و نویسندگان است.»

فهرست

سخن اول

۶

■ تأملی در مالکیت فکری و معنوی

رضا داوری اردکانی

اخبار

۱۲

■ شورای علمی

■ شورای پژوهشی

■ جلسات شورای همگانی گروه علوم مهندسی

■ نود و هشتمین جلسه مجمع عمومی

■ شورای همگانی گروه علوم پایه

■ اخبار کوتاه

■ فراخوان مقاله برای فصلنامه فرهنگ منابع ملی

■ نتایج همایش مرتعداری پایدار کشور

گروه علوم کشاورزی

■ چکیده طرح پژوهشی

گزارش

۲۲

■ مراسم اعطای نشان درجه یک دولتی به برگزیدگان

فرهنگستانها

■ همایش مدیریت بیماریه‌های گیاهی در جهت کشاورزی پایدار

گروه علوم کشاورزی

■ جلسه سخنرانی پیرامون تغییرات نرخ ارز

معاونت پژوهشی علوم انسانی و اسلامی

■ سمینار فیزیک و لزوم همگانی کردن آن

گروه علوم پایه

■ سمینار نقش دانشگاهها در تربیت نیروهای متخصص

گروه علوم مهندسی

■ سمینار بهینه‌سازی تولید و مصرف انرژی در کشاورزی

گروه علوم کشاورزی

■ تجلیل از مهندسان برجسته کشور منتخب فرهنگستان

علوم در سال ۱۳۹۰

■ همایش حمایت از مالکیت ادبی و هنری در ایران و

پیمانهای بین‌المللی

گروه‌های علوم انسانی و علوم اسلامی

■ سمینار چالشهای فیزیک کشور؛ هم‌اندیشی انجمنها

و پژوهشکده‌ها

گروه علوم پایه

اعضا

۳۸

■ تأثیر باقیمانده آفت‌کشها در محصولات کشاورزی

در گفتگو با دکتر عباس شریفی تهرانی

معرفی

۴۱

■ آکادمی ملی علوم تاجیکستان

کتاب

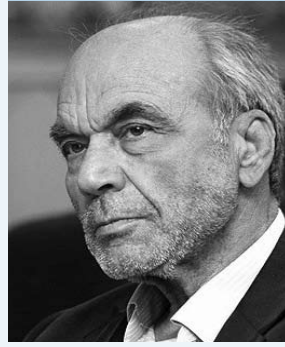
۴۳

■ ستارگان آسمان روستا

■ حقوق قراردادهای در فقه امامیه

■ ذخیره خوارزمشاهی

■ هاری در ایران

سخن اول

رضا داوری اردکانی

تأملی در مالکیت فکری و معنوی

یکی از آن بهره می‌برد. در اینکه هنر و ادب و علم منسوب به هنرمندان و ادیبان و دانشمندان است، اختلافی نیست و اگر آثار علمی و ادبی و هنری باید ملک کسی باشد، مالکش دانشمندان و ادیبان و هنرمندانند و البته اینان وقتی با ناشران قرارداد می‌کنند و حق بهره‌برداری از اثرشان را به ناشر می‌سپارند، مالکیت اثر خود را موقتاً یا تا زمانی که اثر ملکیت دارد به او وامی‌گذارند. من در این قبیل مسائل که خرد عام آن را درک می‌کند چون و چرایی ندارم و چگونه داشته باشم. پرسش من این بود که تا چه اندازه در باب مالکیت معنوی یا هنری و ادبی اندیشیده‌ایم و این هنر و ادب شامل چه چیزها می‌شود و مهمتر اینکه اثر مال کیست؟ در توضیح این پرسش با اینکه از وجه فلسفی قضیه و نسبت مولف با متن غافل نبودم، صرفاً به شأن تاریخی و فرهنگی و حقوقی قضیه نظر داشتم. اگر بنا را بر این بگذاریم که ادب و هنر و دانش مال است، صاحب این مال کیست. پیداست که در نظامهای سیاسی و حقوقی به این پرسش یکسان پاسخ نمی‌دهند. به این جهت توضیح دادم که قانون کپی‌رایت در اروپا بیشتر و در آمریکا کمتر از نویسندگان و روشنفکران حمایت می‌کند و در کشورهای سوسیالیست مارکسیست حق و سهم نویسنده و مولف و صاحب اثر ناچیز است. اینکه ما نظر به کدام سو داریم مهم است، اما این نظر هرچه باشد مسبوق به این است که برایمان روشن شده باشد که اثر هنری و ادبی و علمی

۱- یکی از مجالس علمی خوبی که در این اواخر در فرهنگستان علوم برگزار شد، سمینار «حمایت از مالکیت ادبی و هنری در ایران و پیمانهای بین‌المللی» بود. بانیان مجلس حضرات استادان معزز دکتر مصطفی محقق داماد و دکتر حسین صفایی بودند. عده‌ای از استادان حقوق و مسئولان امور هم شرکت داشتند (و این می‌تواند نشانه همکاری لازم میان مؤسسات علمی و مدیریت کشور باشد). من هم طبق معمول برای اظهار ادب و عرض خوشامد در مجلس حاضر بودم و در سخن آغاز مجلس، برای خالی نبودن عریضه پرسشهایی مطرح کردم. پرسشهایی که در سمینار مطرح می‌شود، صرفاً برای کسب اطلاع از معلومات موجود نیست و احیاناً با اطلاعات رسمی به همه آنها نمی‌توان پاسخ داد. سمینار به خصوص در مباحث علوم انسانی و اجتماعی جای گفتن و شنیدن و گوش دادن و فکر کردن است و گرنه اطلاعات و معلومات را در کتابها می‌توان پیدا کرد. من پرسش را از عنوان شروع کردم: مالکیت ادبی و هنری در ایران و پیمانهای بین‌المللی. پرسیدم آیا در اینجا صرفاً به آثار ادبی و هنری نظر داریم و حساب علم و تکنولوژی را جدا کرده‌ایم و آیا ادب و هنر مال است و اگر مال است، آیا بالذات ملک و مال است، یا زمانی مال نبوده و مال شده است. در این صورت از کی و چرا و چگونه مال (ملک) شده است و این ملک (که حالا دیگر در ملک بودنش تردید نمی‌توان کرد)، ملک کیست و

در پرسش رسمی چیزهایی را که نمی‌دانیم از کسانی که می‌دانند، می‌پرسیم و آنها پاسخ حاضر و آماده دارند و نیاز پرسش‌کننده را برمی‌آورند، اما پرسش فلسفه پرسش از چیزی که مخاطب آن را از پیش می‌دانسته است و می‌داند نیست، بلکه دعوت به تأمل و ورود به ساحتی دیگر غیر از ساحت آموزش و انتقال معلومات است.

مسخره تلقی می‌کنند و آن را مانع راه می‌شمارند، باید اندیشید که فهم چه قالبهای متفاوتی دارد و دریچه آن تا چه اندازه باز و بسته می‌شود و وسعت و محدودیت پیدا می‌کند. من تردید ندارم که در زمان کنونی یک اثر علمی و ادبی و هنری مال است، اما علم و ادب و هنر را بالذات مال نمی‌دانم. اینکه استادان حقوق مالکیت را به مالکیت مادی و معنوی تقسیم می‌کنند کاملاً صحیح و موجه است. امثال من که حق ندارند با حقوقدانان در قوانین و مقررات موجود چون و چرا و بحث و جدال کنند. شواهد تاریخی و تجربی حجت موجه تقسیم آنهاست اما می‌توان پرسید که مبنای این تقسیم چیست. شاید پاسخ حقوقدان این باشد که این مربوط به فلسفه حقوق است و متأسفانه فلسفه حقوق در کشور ما چندان مورد اعتنا نبوده است. اما شاید بدون رجوع به فلسفه هم بتوان دریافت که افلاطون و ابن‌سینا و سعدی و حافظ تصویری از حق مولف نداشته‌اند و به این جهت نمی‌توانسته‌اند آن را مطالبه کنند. اگر به جای سعدی مثلاً نامهایی مثل ملک‌الشعرای بهار یا مهدی اخوان ثالث می‌گذاشتیم مشکلی نبود، اما در زمان سعدی شعر مال نبوده و کسی از آن بهره‌برداری مالی نمی‌کرده است، زیرا در آن زمان چنانکه اشاره شد نه تصویری از حق مولف داشته‌اند و نه می‌خواسته‌اند و (نه می‌توانسته‌اند) از استنساخ آثار شاعر جلوگیری کنند. به عبارت دیگر طرح و اجرای قانون مالکیت معنوی در زمان

چگونه مال شده است. بیان من در این باب چندان مبهم نبود و گمان می‌کنم که یک حکم بدیهی تاریخی را به زبان آوردم که گفتم علم و هنر و ادب از زمانی مال شد که اثر را به کالا تبدیل کردند و در معرض خرید و فروش قرار دادند و گرچه شعر سوفوکل و سعدی و فلسفه ابن‌سینا گرچه به هیچکس دیگر نباید منسوب شود و کسی حق انتقال و نسبت دادن آنها به خود ندارد، مال نبوده است و آنها ناشری نداشته‌اند که با آن قرارداد ببندند و گردآورندگان اشعار و آثار صرفاً از روی علاقه و با زحمت بسیار آن آثار را گرد می‌آورده‌اند و اگر جز این بود سقراط نمی‌توانست علم‌فروشی و مزدگیری سوفسطاییان را زشت قلمداد کند، ولی اکنون علم و هنر کالایی در بازار خرید و فروش شده است. این علم و هنر مال ما نیست، بلکه ما مال علم و هنریم. این دو وقتی مال می‌شود که در بازار سوداگری وارد شود. این پیش‌آمد تاریخی یک وجه اخلاقی دارد و آن لزوم حفظ و رعایت حقوق هنرمندان و نویسندگان است، اما حادثه فرع و نتیجه نیت اخلاقی نبوده است، بلکه با نظام جهان جدید و مخصوصاً با قوام دهکده جهانی مناسبت دارد. من این سخن را واضح و بی‌نیاز از اقامه حجت می‌دانستم، اما از پاسخهایی که شنیدم و انعکاسی که بیان موجز من در مطبوعات داشت، دریافتم که قضیه به این سادگیها نیست. مطلب تاریخی‌بودن فهم از مطالب بسیار دشوار زمان ماست. وقتی بدیهی را تعجب‌آور و

قبل از چاپ ضرورتی نداشته و حتی در حدود امکانات تاریخی هم نبوده است، زیرا شعر و هنر و علم تا چاپ و منتشر و فروخته نشود، مال نیست و چگونه می توان بهایی برای شعر سعدی و حافظ معین کرد. از هنر و ادب که بگذریم فایده مادی یک کشف یا پژوهش علمی ممکن است در یک سال از بودجه یک کشور بیشتر باشد. اگر سودی را که فی‌المثل کار فارادی عاید جهان کرده است محاسبه کنیم، سر به هزاران میلیارد پوند و دلار و یورو می‌زند. اما به او چه رسیده است؟ و این عایدی بزرگ حق کیست. حقوقدان می‌گوید و درست می‌گوید که تا سی سال پس از نشر طرح و اثر، بهره‌برداری از آن موکول به اجازه صاحب اثر است، اما بعد چه می‌شود؟ آیا اثر به مالکیت عموم در می‌آید و همه می‌توانند از آن بهره ببرند یا مثلاً در اختیار دولت قرار می‌گیرد. پیداست که همه مردمان و همه کشورها به نحو یکسان توانایی بهره‌برداری از هنر و ادب و علم و تکنولوژی ندارند و بعضی زودتر و بهتر و بعضی دیگر دیرتر و کمتر منتفع می‌شوند. به نظر می‌رسد که توجه به این مطالب برای حقوقدانان لازم باشد و مخصوصاً قانونگذاران باید به آنها بیندیشند.

۲- مشکل و اختلافی که در این قبیل بحثها پیش می‌آید مربوط به اختلاف در زبان و مخصوصاً خلط میان زبان فلسفه با زبان رسمی و زبان علم است. ویتگنشتاین فیلسوف اطریشی - انگلیسی درس بزرگی به جهان داده و با درس خود دامنه امکان هم‌زمانی را وسعت بخشیده است. او زبان را مجموعه بازی‌هایی دانسته است که هر یک قاعده و صورتی خاص دارد و قواعد بازیها را نباید با هم درآمیخت. دین و فلسفه و علم و سیاست و اخلاق و فقه و حقوق و اقتصاد هر کدام زبانی دارند. مطالب سیاسی و حقوقی و فقهی را به زبان فلسفه نمی‌توان گفت و فلسفه را به زبان سیاست و حقوق و فقه نباید برگرداند. وقتی در مجلس حقوقدانان زبان فلسفه می‌گشایی و پرسش می‌کنی، طبیعی است که پاسخ حقوقی بشنوی و اگر پرسش را بی‌وجه دانستند تعجب نکنی و آزرده نشوی. پرسش در مجلس علمی باید به زبان علم باشد. پرسش فلسفی هم جای خود دارد (گرچه شاید در هیچ‌جا تحمل نشود). پرسش فلسفه با پرسش رسمی چه تفاوت دارد؟ در پرسش رسمی

چیزهایی را که نمی‌دانیم از کسانی که می‌دانند، می‌پرسیم و آنها پاسخ حاضر و آماده دارند و نیاز پرسش‌کننده را برمی‌آورند، اما پرسش فلسفه پرسش از چیزی که مخاطب آن را از پیش می‌دانسته است و می‌داند نیست، بلکه دعوت به تأمل و ورود به ساحتی دیگر غیر از ساحت آموزش و انتقال معلومات است. مثلاً وقتی می‌پرسیم مالکیت معنوی چیست؟ اولاً قصه نفی و انکار در میان نیست. ثانیاً پرسش ناظر به معنی این مالکیت و نحوه پیدایش و رسمیت یافتن آن است و بالاخره ثالثاً چگونه تکلیف خود را با آن معنی کنیم. قانونگذار وقتی قانونی پیش می‌آورد اولاً آن را بر اساس مبادی و اصول معین تدوین کرده است. ثانیاً قانونش ناظر به ایجاد نظم در حیطه معینی از امور است. قانون حتی اگر منشأ قدسی داشته باشد برای تنظیم روابط مردمان و سر و سامان دادن به کارها و جلوگیری از تجاوزهاست. هر قانونگذاری خواه اهل فلسفه باشد یا نباشد، درکی از اصول و مبادی و تلقی خاصی از جهان و اشیاء و کارها و روابط دارد، ولی وقتی قانون رسمیت پیدا می‌کند به اصل آن کاری نباید داشت، بلکه آن را باید رعایت و اجرا کرد. در این مورد هم افراط و تفریط وجود دارد. یعنی اگر کسانی قانونی را زیر پا می‌گذارند گروه دیگر که بیشتر اهل سواد و کتابند، احیاناً هر قانونی را از هر جا که باشد در همه‌جا لازم‌الاجرا می‌دانند. در این وضع، پرسش دیگر ضرورت و حتی مورد ندارد و شاید تحمل نشود. این عدم تحمل خاص یک گروه نیست و حتی گاهی فلسفه‌خوانده‌ها هم از آن بهره‌ها دارند (بهره‌ها صرفاً از وجود نیست. ما از عدم هم بهره داریم). فلسفه‌ای که در مدرسه آموخته می‌شود معمولاً در عداد علوم رسمی قرار دارد و کمتر به وضع مقبول و موجود تعرض می‌کند. در این فلسفه هم چه بسا پرسش فلسفی (اگر حقیقتاً پرسش باشد) به چیزی گرفته نمی‌شود و شاید بیهوده و مزاحم و خطرناک تلقی شود. فلسفه عنصری ویران‌کننده و سازنده در خود دارد. سقراط خود اعتراف کرد که خرمگس مردم آتن است و با پرسشهای خود آنان را می‌آزارد و خواب و آرامششان را برهم می‌زند و مگر ساکنان شهر سبا شکوه نمی‌کردند و نمی‌گفتند:

طوطی نقل و شکر بودیم ما
مرغ مرگاندیش گشتیم از شما

سقراط را بی‌فرهنگان و بدان شهر آتن متهم و محاکمه نکردند. متهم‌کنندگان او در زمره بهترین و موجه‌ترین کسان بودند و نخبگان مدینه آتن او را محکوم کردند، نه کسانی که به قهر حکومت را به دست گرفته باشند. از زمان محاکمه و مرگ سقراط تاکنون هر روز در بسیاری از جاها دوباره سقراط محاکمه می‌شود و کسی هم تعجب نمی‌کند و مگر فیلسوفی مثل هگل و دانشمندی چون دورکیم محکوم کردن سقراط را موجه ندانسته‌اند. فیلسوف مثل همه مردم باید رسم غالب زمان خود را بپذیرد و از اساس نظم نپرسد و سخن نابهنگام و خلاف آمد عادت نگویید و اگر بگویید باید نتایج و لوازم آن را که حداقل ملامت و تحقیر و تمسخر است، بپذیرد. البته این سخن بدین معنی نیست که فلسفه مستحق توهین و تمسخر است یا با توهین و تمسخر از اثر می‌افتد و نابود می‌شود. فلسفه می‌ماند و حتی اگر مسخره‌کننده‌اش نویسنده و شاعر بزرگی چون آریستوفانس باشد، تمسخرش چندان موثر نمی‌افتد. آریستوفانس اگر نمایشنامه‌های بزرگی نداشت نمایشنامه «اِبَرها»یش که در آن سقراط مسخره می‌شود به چیزی گرفته نمی‌شد. با خواندن این سخنان میندارید که مقصود دفاع توأم با تعصب از فلسفه است. فلسفه را می‌توان نقد کرد و این نقد در فلسفه یک امر عادی است، اما رد و منع پرسش، رد و منع تفکر و مطلق تلقی کردن دانسته‌های جزئی موجود است. وقتی کسی که خود را منتقد فلسفه می‌داند از فلسفه دفاع می‌کند، دفاعش باید وجه و جهت خاص داشته باشد. اگر فلسفه به عنوان تفکر و پرسش از چرایی وجود و عدم چیزها وجود نداشته باشد، چگونه می‌توان وضع موجود را نقد کرد و در حد موافقت و مخالفت متوقف نشد. صرف‌نظر از این مطالب بسیاری از اختلافها که در مجالس علمی پیش می‌آید به اختلاف در زبانها باز می‌گردد. فیلسوف و فقیه و فیزیکدان و سیاستمدار و زاهد و اخلاقی به آسانی نمی‌توانند باهم بحث کنند، زیرا زبان یکدیگر را به درستی در نمی‌یابند. دقیق‌تر بگوییم از میان آنها جز فیلسوف، هیچ‌یک قاعدتاً اهل بحث نیستند، بلکه از تکلیف می‌گویند و راه نشان می‌دهند و حکم می‌کنند و ... سقراط در مدینه آتن در برابر سوفسطاییان که استادان خطابه بودند و فنون موفقیت

در کارها را به دیگران می‌آموختند زبان دیگر گشود: زبان دیالوگ. معمولاً دیالوگ افلاطونی را سبک خاص فیلسوف می‌دانند. در اینکه افلاطون هنر بزرگی در دیالوگ‌نویسی داشته است، تردید نیست، اما دیالوگ زبان فلسفه است و فیلسوفان حتی اگر صورت ظاهر آثارشان دیالوگ نباشد، هرگز از آن فارغ نیستند. این همه اما و چون و چرا که در آثار فیلسوفان آمده است، یادگار دیالوگ سقراطی - افلاطونی است.

اگر زبان رسمی زبان مسلمات و مشهورات است زبان دیالوگ ما را تا آنجا می‌برد که ببینیم و بدانیم که چه می‌دانیم و آنچه می‌دانیم چه اعتباری دارد و شاید به جایی برسیم که علم خود را هیچ بدانیم و جز پرسش برایمان چیزی باقی نماند:

خنک آن قماربازی که بباخت هرچه بودش

بنماید هیچش الا هوس قمار دیگر

پرسشی که از هیچ برمی‌آید پرسش آزار دهنده است، زیرا هیچ پاسخی در میان اطلاعات و دانشهای موجود ندارد، بلکه پاسخ را باید کشف کرد. البته کسی که مانند اوتوفرون در دیالوگ دینداری افلاطون خود را دانا می‌داند و از پاسخ‌دادن به پرسشهای سقراط درمی‌ماند، طبیعی است که از آن پرسشها مکدر و آزرده شود و با تحقیر و تمسخر و از سر کبر و غرور به پرسشهای کسی که خود را خرمگس مردم آتن خوانده است، بی‌اعتنایی کند. پاسخهای اوتوفرون مهم نیست و اگر اهمیتی دارد از آن جهت است که صورتی از جهل مرکب را نشان می‌دهد. شاید کسی بگوید که چه لزومی داشت که اوتوفرون ماهیت دین را بداند و دیندار چه نیازی به طرح ماهیت دین دارد. اشکال موجه است و به آسانی نمی‌توان میان اوتوفرون و سقراط حکم کرد، اما سقراط پرسشی را پیش آورده بود که در زبان فلسفه معنی داشت و در نظر اوتوفرون بی‌وجه و بی‌معنی می‌آمد. اوتوفرون کار خودش را می‌کرد و پرسش سقراط و پاسخ آن به کارش نمی‌آمد و چرا نتوان گفت که فلسفه‌ای که به کار نمی‌آید می‌تواند تحقیر شود و حتی آن را مسبب و باعث نقصها و نارساییها نتوان قلمداد کرد. هر چیزی که به کار می‌آید زمان مصرف و کاربرد دارد و وقتی این زمان به سر می‌آید، از نظر می‌افتد. ما اکنون فیزیک ارشمیدس

(و حتی نیوتون) و قوانین حمورابی (و حتی قانون روم) را در کتابهای تاریخ می‌خوانیم، اما افلاطون و فارابی و فرانسیس بیکن و هابز و کانت و ویتگنشتاین که در پی یکدیگر آمده‌اند و هر یک فلسفه‌های پیش از خود را نقد کرده‌اند نخواستند و نتوانسته‌اند که تفکر سلف را منسوخ و بی‌اعتبار کنند، چنانکه فلسفه ارسطو در این زمان به اندازه فلسفه هگل اهمیت دارد. شاید حقوقدان یا قانونگذار برای تدوین وضع قانون از مراجعه به قوانین قدیم سود بجوید، اما او بیشتر به این می‌اندیشد (اگر قانونگذار زمان خود باشد) که با درک شرایط موجود حدود رفتار و عمل مردمان را به خصوص در فضای امکانهایی که گشوده می‌شود، معین کند. به قوانین موضوعه نگاه دینی نباید کرد. این قوانین به مقتضای شرایط زمان وضع شده‌اند و چه بسا که قانون خوب یک کشور به کار کشور دیگر نیاید. پیمانهای بین‌المللی هم اگر به سود یک یا چند کشور باشد، معلوم نیست که همه از آن یکسان سود ببرند. البته در نظام بین‌المللی پیمانها و قراردادهای را نمی‌توان رد کرد. یعنی ضرورت‌های نظام بین‌المللی پذیرفتن آنها را ایجاب می‌کند، ولی لزوم یا حتی وجه موجهی ندارد که وقتی به راهی می‌رویم یا چیزی را می‌پذیریم که نمی‌توانیم نرویم و نپذیریم، فعل و قول ناگزیر خود را کاری بزرگ و مهم بدانیم. کسی در روزنامه نوشته بود که در پذیرفتن یا نپذیرفتن یک قانون و پیمان، به سود و زیان نباید اندیشید. از این نویسنده محترم تقاضا می‌شود به این اصل ساده توجه فرمایند که قانون و حقوق برای حفظ و رعایت حدود و جلوگیری از ظلم و تجاوز است و در وضع هر قانونی باید مصلحت زندگی مردمان منظور باشد.

۳- قانون و پیمان کپی‌رایت چند وجه دارد:

۳-۱- حق صاحب اثر را مسلم می‌سازد و از سرقت علمی و انتحال ممانعت می‌کند.

۳-۲- طالبان و علاقه‌مندان را محدود و گاهی محروم می‌کند.

۳-۳- واسطه‌هایی که میان مولف و هنرمند و محقق و پژوهشگر از یکسو و خوانندگان و جویندگان از سوی دیگر به وجود می‌آیند، در حقوقی که صاحب اثر دارد شریک و سهیم می‌شوند. اینها در عین حال که وسایل فراهم می‌آورند، گاهی هم محدودیتهایی ایجاد می‌کنند.

اکنون در زمان ما تکنولوژی اطلاعات کار وساطت را تقریباً در انحصار گرفته است.

۳-۴- پیوستن به کپی‌رایت از جمله شرایط پذیرفته‌شدن در سازمانهایی مثل سازمان تجارت جهانی شده است. اگر در این راه وجوه ضرورت و آزادی را در کنار هم می‌بینید آن را بر سهیل‌انگاری حمل نباید کرد، زیرا این وضع از اوصاف خاص دوران تجدد است و مگر نه اینکه در فلسفه فیلسوف تجدد یعنی کانت، آزادی (اخلاق) و ابداع (هنر) در کنار ضرورت (علم) و نه در مقابل آن قرار گرفته است. در وضعی که آثار هنری و ادبی و علمی شأن مالی و سود دهی پیدا می‌کنند، پیداست که حق مولف باید رعایت شود و تخلف از آن در همه‌جا و حتی در کشورهای توسعه‌یافته روی می‌دهد (و مگر اثر علمی و نظریه گراف همکار دانشمند و ریاضیدان ما دکتر بهزاد را در آمریکا به نام دیگری چاپ نکردند. اگر در زمان ما سرقت علمی بیش از حد شیوع پیدا کرده است، یک وجه آن اعتبار دادن بیش از حد به مدارک تحصیلی و الزام دانشجویان و داوطلبان استخدام در دانشگاهها به چاپ مقاله علمی در مجلات واجد شرایط خاص است. می‌بینیم که نیت خوب و تدبیرهایی که در حد خود موجه است گاهی زمینه تخلف را فراهم می‌آورد). توجه کنیم که فان‌گوک در بدبختی می‌میرد و پس از مدتی تابلو گل آفتابگردان او در بازار هنرفروشان، دهها میلیون دلار فروخته می‌شود (در مورد دانشمندان که پژوهشهایشان مستقیماً به نظام تکنولوژیک زندگی مردمان می‌رسد بحث نمی‌کنیم). البته حق فان‌گوک و شاعران و هنرمندانی که از گرسنگی مرده‌اند و می‌میرند با عزتی که اینان در تاریخ پیدا می‌کنند تدارک می‌شود و شاید بیشترین حق مولف و صاحب اثر همین عزت و ماندگاری باشد که ادای آن را تاریخ به عهده می‌گیرد. تکرار می‌شود که علم و هنر و ادب و فلسفه در نزد دانشمند و صاحب هنر و ادب و فیلسوف کالا نیست و قیمت ندارد. گذشتگان خرید و فروش علم را جایز یا لااقل مطلوب نمی‌دانستند. افلاطون سوفسطاییان را ملامت می‌کرد که در ازای مزد به دیگران فن خطابه و مهارت‌های دیگر می‌آموزند. اینکه اکنون واسطه‌ها علم و حتی فلسفه و هنر را که ناظر به هیچ سودی نیستند به بازار سود و زیان

می‌برند حادثه‌ای در تاریخ فرهنگ است. حادثه را نمی‌توان نفی کرد و مخصوصاً بر حق مولف باید تاکید کرد، اما می‌توان و باید به حادثه اندیشید.

۴- در مورد این حادثه دو نظر ظاهر بینانه در برابر هم قرار می‌گیرد. یکی می‌گوید که چرا موسسات بزرگ انتشاراتی و اطلاع‌رسانی سودهای کلان می‌برند غافل از اینکه انکار این موسسات انکار نظام اطلاعات جهانی است زیرا وجود این موسسات لازمه تبادل اطلاعات در جهانند و اگر نباشند نویسنده‌ای مثل جورج ارول که چاپ اول اثرش در بریتانیا در پنجاه هزار نسخه و در آمریکا در سیصد و شصت هزار نسخه چاپ شد، چگونه می‌تواند اثر خود را منتشر کند. شاید با تیراژ هزار و دو هزار نسخه کشور خودمان مشکل چندان بزرگ به نظر نیاید. آزادی نشر اطلاعات و محدودیتهای آن از اوصاف و لوازم جهان کنونی است و با نظم این جهان مناسبت دارد و خیر و شر آن به اخلاق و نیات خوب و بد اشخاص باز نمی‌گردد و بنابراین مستحق مدح و ذم هم نمی‌شود.

نظر دوم این است که هرچه جهان پیشرفت می‌کند خوب و درست است و در پیروی از آن شک نباید کرد. این نظر اگر به صورتی که طرفدارنش اظهار می‌کنند بیان شود بیشتر جای تأمل دارد. کپی‌رایت را باید پذیرفت زیرا اگر نپذیری راهی به سازمان تجارت جهانی نداری و از مزایای آن بی‌بهره می‌مانی. مگوئید که اگر اینها مزایایی دارد بی‌ضرر هم نیست. هیچ کشوری نمی‌تواند منزوی باشد و از جهان پیوند ببرد. زندگی کردن به شیوه غالب در جهان با نپذیرفتن رسوم و قواعد جهانی سازگار نیست و کار این ناسازگاری به آشفته‌گی و از هم گسیختگی می‌کشد. قهر جهان کنونی را هم قهر اشخاص و گروه‌ها و سیاستها و حتی کارتلها و تراستها نمی‌توان دانست، بلکه اینها و مخصوصاً شرکت‌های چند ملیتی مظاهر نظم جهان کنونی هستند. نه اینکه آنها این نظم را ساخته باشند و بتوانند آن را تغییر دهند. اگر نظم جهان در اختیار اینها بود جهان توسعه یافته بحرانی‌اش را به آسانی رفع می‌کرد. همه کشورهای عضو سازمان ملل متحد اعلامیه جهانی حقوق بشر را پذیرفته‌اند، اما هیچ‌یک آن را به طور تام و تمام رعایت نمی‌کنند و بعضی کشورها امهات آن را زیر

پا می‌گذارند. مع‌هذا هیچ‌کس نمی‌گوید که به حقوق بشر ملتزم نیست. در مورد کپی‌رایت هم بعضی کشورها همین شیوه را پیش گرفته‌اند، اما از آنجا که قواعد کپی‌رایت بیشتر به قواعد بازار در کشورها بسته شده است، به آسانی نمی‌توان از آن تخلف کرد.

۵- در سمینار «مالکیت ادبی و هنری در ایران و پیمانهای بین‌المللی» که در اوایل اسفندماه برگزار شد، من چیزی را اثبات یا نفی نکردم، بلکه چند پرسش (پرسش دانشجوی فلسفه نه دانشجوی حقوق) طرح کردم که کم و بیش پاسخ آنها را گرفتم. البته از اینکه دیدم خود را از درنگ و تأمل بی‌نیاز می‌دانیم راضی نیستم. من می‌خواستم در این سمینار به جای درسهای خوبی که داده شد یکی از استادان مسئله را مطرح می‌کرد و طرحی را که تهیه شده است پیش روی حضار می‌گذاشت و آنها که بیشتر دانشمند (اما نه حقوقدان) بودند و به اقتضای کار و شغل خود تجربه‌ای در کار نشر آثار علمی و هنری داشتند مثل اعضای هیأت منصفه در یک دادگاه نظر خود را می‌گفتند. اکنون هم دیر نشده است. این سمینار می‌تواند یکبار دیگر برگزار شود. در سمیناری که برگزار شد سخن حقوقدانان را شنیدیم. این بار حقوقدانان سخن غیر متخصصان را بشنوند. کانت در کتاب «نزاع دانشکده‌ها»، نزاع میان دانشکده حقوق و فلسفه را راهی به سوی صلح دانسته است. آموزش حقوق قانون دوستی و سعه صدر و تحمل و بردباری را در وجود اشخاص تقویت می‌کند. این امر در تجربه دهه‌های اخیر کم و بیش اثبات شده است، ولی به هر حال بردباری نیز حدی دارد. بردباری در برابر پرسشهایی که از فلسفه می‌آید مستثنی است و حتی ممکن است رد و نفی آن را مقتضای رعایت آزادی و حقوق و مصالح بدانند و بگویند فلسفه مذبذوم و مضر است و همه بدبختیهای بشر از آن پدید آمده است. اگر چنین است فلسفه را کنار بگذاریم، اما از پرسش نمی‌توانیم رو بگردانیم. اگر از پرسش رو بگردانیم نمی‌دانیم به چه باید رو کنیم و مگر می‌توان پرسش را که در جان می‌نشیند حبس و پنهان کرد. خوشا به حال کسانی که پرسش ندارند و در آرامش و قرار به سر می‌برند. حیف که این آرامش پر دوام و پایدار نیست. وقتی پرسش سرکوب می‌شود، برهم خوردن آرامش آغاز شده است.

شورای علمی

گروه‌های علمی و نظایر آن بحث و تبادل نظر شد. همچنین حسب درخواست دفتر نشانهای دولتی ریاست جمهوری، کارگروهی جهت تدوین شاخصهای اعطای نشانهای دولتی «پژوهش»، «لیاقت و مدیریت» و «دانش» تعیین شد.

در جلسات شورای علمی فرهنگستان علوم در زمستان سال جاری ضمن تصویب نهایی طرحهای پژوهشی، پیرامون آیین‌نامه اعطای جایزه فرهنگستان علوم، اساسنامه مرکز مطالعات علم و فناوری، عضویت اعضای جدید وابسته

شورای پژوهشی

فارغ‌التحصیلان) در راستای آینده شغلی و تحصیلی آنان و اجرای آن برای رشته مهندسی صنایع به عنوان الگو» و «گردآوری و تدوین سالانه کتاب وضعیت محیط زیست ایران» به تصویب رسید.

همچنین در این جلسات پیرامون آیین‌نامه «نحوه همکاری فرهنگستان با انجمنهای علمی»، آیین‌نامه «انتشارات فرهنگستان علوم» و آیین‌نامه «مجلات راهبردی فرهنگستان علوم» بحث و تبادل نظر شد.

در جلسات شورای پژوهشی فرهنگستان علوم در زمستان سال جاری ضمن بررسی و تصویب پیشنهادها، پژوهشی، طرحهای پژوهشی «بررسی نحوه نظارت و کنترل سلامت مواد غذایی جامعه»، «وضعیت سل دامی در کشور و راهکارهای مناسب جهت کنترل آن» و «آموزش دامپزشکی در کشور و راهکارهایی برای بهبود آن» خاتمه یافته تلقی شدند و طرحهای پژوهشی پیشنهادی «نیازسنجی آموزشی و کاربردی برای رشته‌های فنی و مهندسی (دانشجویان و

جلسات شورای همگانی گروه علوم مهندسی

جلسه دیگر شورای همگانی گروه علوم مهندسی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۱۴، جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی با حضور اعضای پیوسته، وابسته و همکاران مدعو گروه، به ریاست آقای دکتر محمدرضا عارف برگزار شد. در بخش اول جلسه دو سخنرانی توسط آقایان دکتر ایرج گودرزنیا و دکتر محمد سلطانیه اعضای شاخه مهندسی شیمی به ترتیب با عناوین «حس خودباوری در ایران» و «بررسی روند مذاکرات بین‌المللی کنوانسیون تغییر آب و هوا و آینده پروتکل کیوتو» ارائه شد. در ادامه جلسه گزارشی از فعالیتهای گروه پیرامون کارگروههای «انتخاب استاد برجسته»، «انتخاب دانشمند جوان برجسته» و «انتخاب مهندس برجسته» توسط آقایان دکتر عارف رئیس گروه علوم مهندسی و دکتر جبه‌دار مارالانی عضو پیوسته گروه ارائه و پیرامون آنها بحث و تبادل نظر شد.

جلسه دیگر شورای همگانی گروه علوم مهندسی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۱۴، جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی با حضور اعضای پیوسته، وابسته و همکاران مدعو گروه، به ریاست آقای دکتر محمدرضا عارف برگزار شد. در بخش اول جلسه دو سخنرانی توسط آقایان دکتر ایرج گودرزنیا و دکتر محمد سلطانیه اعضای شاخه مهندسی شیمی به ترتیب با عناوین «حس خودباوری در ایران» و «بررسی روند مذاکرات بین‌المللی کنوانسیون تغییر آب و هوا و آینده پروتکل کیوتو» ارائه شد. در ادامه جلسه گزارشی از فعالیتهای گروه پیرامون کارگروههای «انتخاب استاد برجسته»، «انتخاب دانشمند جوان برجسته» و «انتخاب مهندس برجسته» توسط آقایان دکتر عارف رئیس گروه علوم مهندسی و دکتر جبه‌دار مارالانی عضو پیوسته گروه ارائه و پیرامون آنها بحث و تبادل نظر شد.

نود و هشتمین جلسه مجمع عمومی

شد یک کمیته ۷ نفره به مدت دو سال مسئولیت انتخاب برگزیدگان «جایزه فرهنگستان» و «نشان درجه یک دانش» را بر عهده داشته باشد. سپس «اساسنامه مرکز مطالعات علم و فناوری فرهنگستان علوم» به تصویب رسید و مقرر شد این اساسنامه به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارسال شود. در پایان جلسه، گزارشی از برگزاری جلسات متعدد تخصصی و تهیه و تنظیم نامه‌ای با موضوع اعلام نظر فرهنگستان علوم در خصوص تصمیمات اخیر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به مجمع ارائه شد. در این نامه به مواردی نظیر «نحوه انتخاب رؤسای دانشگاهها، دانشکده‌ها و مدیران گروهها»، «تمرکز در گزینش استاد»، «آزمون دکتری متمرکز»، «بازنشستگی استادان»، «نحوه انتخاب افراد برای اعطای بورس تحصیلی» و «چگونگی ارتقای اعضای هیأت علمی» اشاره شده است.

روز پنجشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۲۷، نود و هشتمین جلسه مجمع عمومی، با حضور ۴۲ نفر از مجموع ۴۷ عضو پیوسته فرهنگستان علوم، در سالن شوراها برگزار شد. در ابتدای جلسه و پس از تصویب صورتجلسه نود و هفتمین جلسه مجمع عمومی، درخواست عضویت وابسته استادان پیشنهاد شده از گروههای علوم انسانی، علوم دامپزشکی و علوم مهندسی مطرح و پس از معرفی ایشان توسط گروههای مزبور و رأی گیری مخفی، با عضویت وابسته آقایان دکتر سید شهرام شکر فروش از گروه علوم دامپزشکی و دکتر محمد مدرس یزدی از گروه علوم مهندسی موافقت به عمل آمد. در ادامه جلسه «آیین نامه اعطای جایزه علمی فرهنگستان علوم» و «آیین نامه ضوابط انتخاب عضو منتخب جهت مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستانها» به تصویب رسید و مقرر

شورای همگانی گروه علوم پایه

منابع انسانی در شیمی کشور» به ترتیب توسط آقایان دکتر داور بقاعی عضو هیأت علمی دانشگاه صنعتی شریف و دکتر محمدعلی زلفی گل عضو هیأت علمی دانشگاه بوعلی سینا همدان ارائه شد و در پایان دو سخنران به پرسشهای حاضران پاسخ دادند.

روز پنجشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۲۷، جلسه شورای همگانی گروه علوم پایه فرهنگستان علوم با محوریت شاخه شیمی و به ریاست آقای دکتر موسوی موحدی رئیس شاخه مزبور تشکیل شد. در این نشست، دو سخنرانی با عناوین «نقش شیمی در فناوریهای نوظهور» و «توسعه

اخبار کوتاه

دانشگاه علوم پزشکی تهران و عضو وابسته گروه علوم پایه فرهنگستان علوم به عنوان نفر اول گروه محققان در بخش علوم دارویی تجلیل به عمل آمد.

■ روز چهارشنبه مورخ ۹۰/۱۰/۱۴ جلسه هم‌اندیشی با موضوع «زمین در زیر بار جمعیت و مصرف» از سوی جمعیت توسعه علمی ایران برگزار شد. در این جلسه آقای دکتر یوسف ثبوتی استاد دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه زنجان و عضو پیوسته گروه علوم پایه فرهنگستان علوم سخنرانی کرد.

■ به گزارش پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)، آقای دکتر فتح‌اله مضطرزاده عضو پیوسته و رئیس گروه علوم پایه فرهنگستان علوم و استاد علم مواد دانشگاه صنعتی امیرکبیر با ۶ مقاله در فهرست ۱۰ نویسنده پر تالیف ایران در ماه ژانویه ۲۰۱۲ میلادی قرار گرفت.

■ در آیین بیست و نهمین دوره جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، کتاب «حقوق قراردادها در فقه امامیه» تألیف آقایان: دکتر سیدمصطفی محقق داماد عضو پیوسته و رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم، دکتر جلیل قنوتی، دکتر سید حسن وحدتی شبیری و دکتر ابراهیم عبدی‌پورفرد به عنوان کتاب برگزیده سال در بخش فقه و اصول معرفی شد. همچنین در این دوره کتاب «درآمدی بر طراحی رآکتورهای کاتالیستی» تألیف آقای دکتر مرتضی سهرابی عضو پیوسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم در بخش مهندسی شیمی و کتاب «بیماری‌شناسی گیاهی» تألیف آقایان: دکتر کرامت‌اله ایزدپناه و دکتر ضیاءالدین بنی‌هاشمی اعضای گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم، دکتر سیدمحمد اشکان، دکتر حشمت‌الله رحیمیان و دکتر واهه میناسیان در بخش کشاورزی به عنوان کتاب شایسته تقدیر سال معرفی شدند.

■ از سوی روسای فرهنگستانهای ۴ گانه، آقای دکتر حسن ظهور عضو پیوسته و دبیر فرهنگستان علوم به عنوان دبیر امور مشترک فرهنگستانها منصوب شد.

■ به مناسبت هفته پژوهش و در مراسمی که با حضور رئیس محترم جمهوری برگزار شد، از پژوهشگران و فناوران برتر کشور و مدیران و نهادهای برتر پژوهشی و فناوری کشور در سال ۱۳۹۰ تجلیل به عمل آمد. در این همایش که روز شنبه مورخ ۹۰/۹/۲۶ برگزار شد، از آقایان دکتر مجتبی شمس‌پور و دکتر فرید مرعضای وابسته گروه علوم پایه فرهنگستان علوم به عنوان پژوهشگران برتر کشور در بخش علوم پایه تجلیل شد.

■ در چهارمین جشنواره بین‌المللی هنرهای تجسمی فجر، از آقای دکتر محمدحسین حلیمی عضو پیوسته فرهنگستان علوم به عنوان یکی از مفاخر هنرهای تجسمی ایران تجلیل و نشان عالی تجسمی فجر به ایشان اعطاء شد.

■ در بیستین جشنواره پژوهش دانشگاه تهران، آقای دکتر رضا توکلی مقدم همکار مدعو گروه علوم مهندسی و استاد پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران به عنوان یکی از پژوهشگران برجسته دانشگاه تهران در سال ۱۳۹۰ معرفی و با اهدای نشان درجه یک پژوهش از ایشان تجلیل شد. همچنین در این جشنواره آقای دکتر حمید سلطانیان‌زاده رئیس شاخه مهندسی برق فرهنگستان علوم و استاد پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران به عنوان مجری طرح پژوهشی برجسته این دانشگاه در سال ۱۳۹۰ معرفی شد و از ایشان تجلیل به عمل آمد.

■ در هفدهمین جشنواره رازی که با حضور رئیس محترم جمهوری برگزار شد، از آقای دکتر عباس شفیعی استاد

■ شماره ۱۷ نشریه عطارنامه (نشریه پزشکی ستی) و دومین ویژه‌نامه چهره‌های ماندگار پزشکی ایرانی در زمستان سال ۱۳۹۰ از سوی شرکت دانش‌بنیان سیمرغ حکمت ایرانیان منتشر شد. این شماره به معرفی آقای دکتر حسن تاج‌بخش عضو پیوسته و رئیس گروه علوم دامپزشکی فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران اختصاص یافته است.

■ روز سه‌شنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۶، به همت معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهوری و بنیاد ملی نخبگان از ۴۰ استاد برگزیده اولین جایزه ملی علامه طباطبایی، با حضور رئیس محترم جمهوری تجلیل به عمل آمد. در اولین دوره این جایزه از مجموع ۴۰ استاد برگزیده، ۲۲ عضو پیوسته و وابسته فرهنگستان علوم موفق به دریافت جایزه علامه طباطبایی از سوی رئیس‌جمهوری شدند.

■ **تصحیح یک خبر:** در صفحات ۲۱-۲۰ خبرنامه شماره ۴۰ فرهنگستان علوم، بیانیه‌ای با عنوان بیانیه مجمع آکادمیهای آسیا منتشر شد. این بیانیه مربوط به اجلاس علم و فناوری در ژاپن می‌باشد که مراتب قبل از توزیع در بیشتر نسخ اصلاح گردید. خبرنامه فرهنگستان علوم بدینوسیله از اشتباه به وجود آمده پوزش می‌طلبد.

■ در نوزدهمین دوره جایزه کتاب فصل، کتاب «تکنولوژی بتن - ویرایش دوم» تالیف آقای دکتر علی‌اکبر رمضانپور عضو وابسته و رئیس شاخه مهندسی عمران فرهنگستان علوم به عنوان یکی از آثار برگزیده معرفی شد.

■ در بیستمین دوره انتخاب کتابهای برتر دانشگاهی که در محل دانشگاه تهران برگزار شد، کتاب «مهندسی کنترل نوین» ترجمه آقای دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی عضو پیوسته گروه علوم مهندسی و کتاب Electronic top-changer for Distribution Transformers تالیف آقای دکتر جواد فیض عضو وابسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم به عنوان کتابهای برتر دانشگاهی در سال ۱۳۹۰ معرفی شدند.

■ روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۳ مراسم تجلیل از آقای دکتر غلامرضا اعوانی عضو پیوسته گروه علوم اسلامی فرهنگستان علوم و استاد فلسفه دانشگاه شهید بهشتی همزمان با جشن تولد ۶۹ سالگی ایشان، با حضور بسیاری از اهالی فرهنگ و فلسفه در شهر کتاب مرکزی برگزار و از سردیس استاد اعوانی رونمایی شد.

فراخوان مقاله برای فصلنامه فرهنگ منابع ملی

ایران منتشر خواهد شد. لذا از پژوهشگران و صاحب‌نظران کشور دعوت می‌شود تا مقالات پژوهشی خود را در هر یک از گرایشهای: آب، انرژی، غذا، منابع انسانی، منابع مالی، وقت، اخلاق پژوهشی - مهندسی و حفاظت از محیط زیست به طور الکترونیکی به نشانی jcdnr@ias.ac.ir ارسال دارند. مقالات دریافت شده توسط هیات تحریریه هر یک از گرایشهای یاد شده بررسی و پس از تصویب در وب‌گاه فصلنامه منتشر خواهند شد.

به اطلاع می‌رساند فصلنامه فرهنگ منابع ملی با هدف: فرهنگ‌سازی در جامعه برای آشنایی بیشتر با - و استفاده بهینه از - منابع ملی نظیر آب، انرژی، غذا، منابع انسانی، منابع مالی و وقت، کمک به اخلاق پژوهشی و مهندسی، کمک به آموزش و ایجاد حس احترام و قدردانی و حفاظت از محیط زیست، فرهنگ‌سازی برای تولید محصولات و ارائه خدمات با درجه ایمنی و کیفیت بالا و استفاده ایمن از آنها به زودی توسط فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی

نتایج همایش مرتعداری پایدار کشور^۱

گروه علوم کشاورزی

در این راستا گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم همایش یک روزه‌ای در روز بیست و یکم مهرماه سال جاری با موضوع «مرتعداری پایدار در کشور» برگزار نمود. در این هم‌اندیشی گروهی از استادان دانشگاه‌های کشور، پژوهشگران، کارشناسان دستگاه‌های اجرایی و صاحب‌نظران شرکت داشتند.

در این نشست بیانیه‌ای بر اساس مقالات ارائه شده و نظرات صاحب‌نظران تنظیم شد که در ۸ بند ارائه گردید: مدیریت مشارکتی: شرکت‌کنندگان بر این باورند که وضعیت نابسامان مراتع، زمانی سامان خواهد یافت که در یک فرایند مشارکتی مدیریت شود. بدین ترتیب دست‌اندرکاران امور مراتع در سطح کلان، میانی و خرد یعنی دستگاه‌های اجرایی، دولت و گروه‌های ذینفع در یک فرایند مدیریتی از تصمیم‌گیری تا اجرا در کنار یکدیگر قرار گیرند و با هم تعاملی سازنده داشته باشند.

سازمان یافتن و متشکل شدن بهره‌برداران: یکی از ضرورت‌های مدیریت پایدار، مشارکت هر چه بیشتر بهره‌برداران در آن است. بدین صورت که افراد و گروه‌های ذی‌نفع با توجه به ویژگی‌های اجتماعی و منطقه‌ای به صورت متشکل در مدیریت مراتع حضور داشته باشند. اگر دستگاه‌های اجرایی، بهره‌برداران را شریک اجتماعی در مدیریت بدانند، تشکلهای می‌توانند شاهد به ثمر نشستن اهداف خود باشند. از این رو ضرورت دارد قوانین لازم در زمینه شکل‌گیری تشکلهای، تدوین شده و به تصویب برسد. سیاستگذاران نیز در این جهت حرکت کند، حتی در این راستا پیشنهاد می‌شود که شورای مدیریت مراتع و منابع طبیعی تشکیل شده و کمیسیونی نیز در مجلس شورای اسلامی با این نام پایه‌گذاری شود.

مقدمه: کشور جمهوری اسلامی ایران با گستره ۱۶۵ میلیون هکتار از نظر عوارض طبیعی، اقلیمی و پوشش گیاهی بسیار متنوع و گوناگون است. بطور کلی بیش از ۹۰ درصد کشور جزء اقلیم‌های خشک و نیمه‌خشک است و حدود ۱۳ درصد از سطح کشور بارندگی کمتر از ۱۰۰ میلیمتر دریافت می‌کند. وجود ۸۰۰۰ گونه گیاهی نشان‌دهنده تنوع زیستگاهی و بوم‌نظام (اکوسیستم)‌های مختلف در ایران است و سطح مراتع کشور حدود ۸۶ میلیون هکتار برآورده شده است که: میزان مراتع متراکم (خوب) حدود ۷/۲۴ میلیون هکتار، مراتع نیمه‌متراکم (متوسط) ۲۲/۱۳ و مراتع کم متراکم (فقیر) ۵۶/۶۳ میلیون هکتار است که فشار دام بر مراتع، ۲/۲ برابر ظرفیت آنهاست. میزان جمعیت دامی کشور بر اساس آمار معاونت امور دام کشور در طرح تعادل دام و مرتع ۱۲۴ میلیون واحد دامی است که از این تعداد ۸۳ میلیون واحد دامی به مدت ۷ ماه از سال از مراتع استفاده می‌کنند و بقیه آن که حدود ۴۱ میلیون واحد دامی است به علوفه بخش زراعت وابسته‌اند. بنابراین در اغلب مراتع کشور، کمبود بارندگی یکی از عوامل محدود کننده پوشش گیاهی محسوب می‌شود. از سوی دیگر بهره‌برداران برای تأمین معیشت خود تعداد دام نامتناسب با ظرفیت مراتع را وارد آن کرده، قسمتهای زیادی از مراتع کشور تخریب شده و در اثر بهره‌برداری بیش از حد، موجب از بین رفتن پوشش گیاهی شده است، با توجه به ناپایداری وضعیت مراتع کشور، ضرورت توجه برنامه‌ریزان منابع طبیعی برای حفظ و بهره‌برداری پایدار از این منابع امری اجتناب‌ناپذیر است. بنابراین ضرورت دارد چالش‌های موجود مورد بررسی قرار گرفته و راهکارهای پیشنهادی برای مدیریت مرتعداری پایدار، مورد توجه مسئولان و برنامه‌ریزان قرار گیرد.

۱. این همایش در تاریخ ۹۰/۷/۲۱ به همت گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم برگزار شد.

مسائل و مشکلات حقوقی و قانونی: واقعیت‌های موجود بیانگر این است که در حوزه مسائل حقوقی با وجود حجم قابل ملاحظه‌ای از قوانین امور مدیریتی مراتع در سطح کلان و خرد، نابسامانی‌هایی وجود دارد. شاهد این وضعیت، وجود بیش از ۳۰۰ هزار پرونده در محاکم عمومی دادگستری در زمینه منابع طبیعی و به ویژه مراتع است. در این میان توجه جدی به دو موضوع ضروری است: یکی اینکه متأسفانه آن طور که شایسته است حقوق عرفی و تاریخی مردم بهره‌بردار، در نظر گرفته نشده است و دیگر اینکه در فرایند مدیریتی، مسئله مدیریت کاربری عرصه‌های مرتع از دیدگاه علمی و فنی اشکالاتی دارد. این مشکل موجب درگیری و کشمکش بر سر مالکیت مراتع جایگزین در کاربری عرصه‌ها شده است. این موضوع خود ریشه بسیاری از نابسامانی‌ها است حتی ریشه پدیده زمین‌خواری را نیز می‌توان یکی از نتایج این امر به حساب آورد.

تخریب روابط اجتماعی: بیش از یک قرن است که روابط اجتماعی بهره‌برداران مراتع با هم و با دولت و دستگاه‌های اجرایی در امور مراتع به هم ریخته است. در یک سوی این مسئله دولت و دستگاه‌های اجرایی و سوی دیگر آن، روستاییان و عشایر هستند. واقعیت‌ها بیانگر این است که یکی از مهمترین دلایل تخریب منابع طبیعی و مراتع، روابط اجتماعی میان دست‌اندرکاران و ذی‌نفعان با مدیریت مراتع است. از این رو ضرورت دارد تا با رویکردی منطقی این روابط را به سامان رسانید و در حقیقت باید تفاهم اجتماعی میان آنها برقرار شود.

دانش بومی، آموزش و ترویج: بدون شک یکی از زمینه‌های اساسی و جنبه‌های مفید و مؤثر به منظور سامان بخشی وضعیت موجود، بها دادن به دانش بومی و بهره گرفتن از تجربیات ارزشمند و دیرینه بهره‌برداران از مراتع کشور، تطبیق و تلفیق آن دانش و تجربیات با

دانش و فناوریهای نوین است، همچنین اقدام به آموزش و ترویج شیوه‌های پایدار مدیریت بهره‌برداری از مراتع به بهره‌برداران و متولیان و متصدیان مربوط در سطح کشور حائز اهمیت است. چه این که محققاً با بکارگیری همین رهیافت و با بهره‌مندی از بهره‌برداران و متولیان و متصدیان آگاه و مجرب و خبره است که می‌توان در جهت بهبود امور و مدیریت پایدار مراتع کشور گام برداشت و موفق شد.

اقتصادی شدن: اقتصادی بودن یکی از الزامات بهره‌برداری از مراتع است. منظور از اقتصادی بودن این است که ضمن پایش ارزشهای زیست محیطی مراتع مانند حفظ آب و خاک و افزایش توان بوم‌شناختی، نیازهای معیشتی زندگی بهره‌برداران را نیز پاسخگو باشد. در راستای اقتصادی شدن، استفاده چند منظوره از مراتع، اقتصادی‌تر است و بهره‌گیری از بیمه و الزامات آن، در افزایش بهره‌وری بسیار مؤثر است.

نقش دستگاه‌های اجرایی: چنانچه نکات ارائه شده در برنامه‌های راهبردی مدیریت مرتعداری پایدار مورد توجه و قبول واقع شود، آنگاه مهم‌ترین نقش دولت و دستگاه‌های اجرایی در سطح مدیریت کلان و راهبردی، وظایف هدایتی، حمایتی و نظارتی است. باید توجه داشت که مدیریت پایدار مرتع یک امر علمی - فنی و کارشناسانه است و بنابراین باید از سیاسی شدن آن بطور جدی پرهیز شود.

بازنگری در قانون: شرکت‌کنندگان در این همایش بر این باور هستند که برای ساماندهی مسائل و مشکلات فعلی، بازنگری جدی و ریشه‌ای در قانون موجود ضروری است، به گونه‌ای که در آینده مدیریت مرتعداری پایدار در یک بستر صلح اجتماعی و در برگیرنده همه حقوق دست‌اندرکاران در سطح خرد و کلان به‌طور هماهنگ قرار گیرد.

وضعیت سل دامی در ایران و راهکارهای مناسب جهت کنترل آن

مدیر طرح: دکتر محمدقلی نادعلیان

با همکاری آقایان: دکتر حسن تاجبخش، دکتر محمود بلورچی، دکتر علی رضاخانی، دکتر محمدرضا مخبر دزفولی، دکتر محمدحسن بزرگمهری فرد و دکتر علی اسلامی^۱

در درجه سوم قرار دارد (گزارش وزارت بهداشت). تخمین زده می‌شود که ۵۰ میلیون رأس گاو در جهان آلوده به میکوباکتریوم بویس (عامل سل گاوی و مشترک) می‌باشند و زیان اقتصادی آن سالیانه حدود سه بلیون دلار است. در آمریکا و انگلستان در سال ۲۰۰۹ - ۲۰۰۸ به ترتیب ۴۰ میلیون دلار و ۱۰۰ میلیون پوند برای ریشه‌کنی سل هزینه شده است.

عامل سل گاوی یا همان مایکوباکتریوم بویس از عمده‌ترین منبع عفونت و انتقال به انسان است، لذا کنترل و در نهایت ریشه‌کنی سل در جمعیت گاوی همواره در اولویت کاری سازمانهای ذیربط بوده و همین‌طور میکوباکتریوم توبرکولوزیس (عامل سل انسانی) که به غیر از انسان نشخوارکنندگان بزرگ و کوچک را هم مبتلا می‌کند باید با روش دقیق تشخیصی حاملین و منابع عفونت را در حیوانات شناسایی و سپس اقدام به حذف آنها نمود. در انسان در سال ۲۰۰۱، ۸/۵ میلیون مورد جدید سل (ریوی و غیرریوی) توسط سازمان بهداشت جهانی (Who) گزارش شده که ۹۰ درصد آن متعلق به کشورهای در حال توسعه است به طوری که در آسیا (۵ میلیون)، آفریقا (۲ میلیون)، خاورمیانه (۰/۶ میلیون) و آمریکای لاتین (۰/۴ میلیون) بوده است.

راههای انتقال سل: باکتری بطور عمده از راه تنفس وارد بدن شده، ولی راههای مادرزادی، دستگاههای تناسلی، گوارشی و حتی زخمهای پوستی نیز امکان انتقال را فراهم می‌کند. گاهی نیز از راه آغوز آلوده و شیر آلوده موجب انتقال می‌شود. عامل سل تقریباً تمام اندامهای بدن را درگیر نموده و اغلب به شکل حاد و مزمن به فرمهای مدولار، ارزنی و ترشحی دیده می‌شود. در گاو فاکتورهایی مانند سن، مدت زمان قبل و بعد از زایش، ابتدای بیماری و سل پیشرفته از جمله عواملی هستند که عدم پاسخ به تست را موجب شده و واکنش منفی کاذب را به دنبال خواهند داشت. در حال حاضر مهمترین چالش در صنعت گاوداری چه در

سل یکی از بیماریهای عفونی و قابل انتقال بین انسان و حیوان است. عامل بیماری باکتری است به نام میکوباکتریوم (Mycobacterium) که عامل سل گاوی را به نام میکوباکتریوم بویس یکی از اعضاء کمپلکس میکوباکتریوم توبرکولوزیس (عامل سل انسانی) می‌نامند. از اهمیت این بیماری می‌توان گفت که سالیانه در کشور روسیه حدود ۲۵۰۰۰ هزار نفر جان خود را از دست می‌دهند. باسیل سل علاوه بر انسان و نشخوارکنندگان، حیوانات خانگی و حیات وحش را نیز مبتلا می‌نماید، لذا امر کنترل و مبارزه با این بیماری بسیار مشکل است. سگ و گربه از جمله حیواناتی هستند که نسبت به سه گونه باکتری انسانی، گاوی و مرغی حساس می‌باشند، بنابراین امکان انتقال به جمعیت انسانی و دامی را به راحتی فراهم می‌کنند. حتی پرندگان خانگی مانند قناری نیز به سه گونه باکتری حساس می‌باشند، لذا در کنترل بهداشت انسان و دام از اهمیت بسزایی برخوردار هستند. گاهی به دلیل عدم ایجاد پاسخ در برخی از حالت‌های بیماری به تستهای رایج، شیوع و گسترش آن در سطح گله به شکل پنهان اتفاق افتاده و در یک غفلت ناگهانی ممکن است کل جمعیت دامی یک واحد حذف شوند. در رابطه با سل انسانی می‌توان گفت علاوه بر منابع دامی آلوده کننده چه اهلی، چه وحشی و چه حیوانات خانگی امروزه با شیوع بیماریهای سرکوب کننده ایمنی مانند ایدز، که متأسفانه در کشور ما روز به روز بر تعداد مبتلایان افزوده می‌شود باعث تضعیف ایمنی و به دنبال آن بسیاری از بیماریها از جمله سل آسانتر بر انسان چیره می‌شود. لازم به ذکر است تاکنون یک سوم جمعیت جهان (حدود ۴ میلیارد نفر) به باکتری سل آلوده شده‌اند و سالانه ۱۰ میلیون مورد جدید سل بروز کرده که به موارد قبلی اضافه می‌شود و سه میلیون نفر مرگ و میر اتفاق می‌افتد. در بررسیهایی که از نظر ابتلا به سل تاکنون در کشور ما انجام گرفته است، استان سیستان و بلوچستان در درجه اول، استان گلستان در درجه دوم و استان خوزستان

۱. اعضای گروه علوم دامپزشکی فرهنگستان علوم

و ریشه‌کنی سل گاوی از سال ۱۳۶۳ آغاز شده و در طول برنامه‌های پنج‌ساله دوم و سوم توسعه ادامه یافت. در پی اقدامات به عمل آمده درصد آلودگی سل گاوی (درصد راکتور به تست) در دامداریهای تحت پوشش از ۳/۴۸ در سال ۶۳ به ۰/۱۲ درصد در پایان برنامه سوم تقلیل یافت و سطح پوشش عملیات در جمعیت هدف به ۱۹/۴ درصد رسید. در برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه تا پایان سال ۱۳۸۶ میزان درصد آلودگی (راکتور به تست) سل گاوی به ۰/۱۳ رسید و سطح پوشش عملیات در جمعیت هدف به ۲۱ درصد افزایش یافت و در سال ۱۳۸۸ به ۰/۲۲ درصد رسیده است و تقریباً با همان سطح پوشش. تا پایان سال ۱۳۸۶ یعنی پایان سال سوم برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه: الف: از ۷۴۹۷۰۰۰ نوبت سرتوبرکولیناسیون کل برنامه پیش‌بینی شده در برنامه چهارم در سالهای ۸۴ لغایت ۸۶ تعداد ۳۵۶۷۰۹۹ نوبت سرتوبرکولیناسیون انجام و پیشرفت برنامه معادل ۸۶ درصد بوده است.

ب: در برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه حذف تعداد ۸۱۷۵ رأس دام راکتور پیش‌بینی شده است. در سال ۸۴ تا پایان

کشورهای خارج و چه در ایران بیماری سل است که علاوه بر ضرر و زیانی که وارد می‌کند مشکل زئونوز (مشترک) بودن آن است که بهداشت عمومی را به مخاطره انداخته و خسارت هنگفتی را متوجه جمعیت انسانی می‌کند. به عنوان مثال حذف گاوهای سلی در کشور انگلستان و ولز در سال ۱۹۹۹، ۷۰۴۲ رأس و در سال ۲۰۰۹ حذف موارد سلی به ۳۶۳۲۲ رأس رسیده است، یعنی روزی ۱۰۰ رأس گاو. در کشور ایران هزینه تشخیص راکتورهای مثبت سلی بسیار بالا است. تنها می‌توان گفت سالیانه حدود ۳۰۰۰ رأس گاو به عنوان راکتور مثبت حذف و کشتار می‌شوند. در ایران تاکنون عامل بیماری علاوه بر گاو از گوسفند، بز، گاو میش، موش، کبوتر و میمون جدا و تعیین هویت شده است، ولی هیچ‌گونه تحقیقی در مورد شیوع بیماری در دیگر حیوانات صورت نپذیرفته و این مسئله یکی از مهمترین مجهولاتی است که لازم است تا برنامه‌های تحقیقاتی مدونی را برای جداسازی و شناسایی ناقلین تنظیم کرد.

بررسی روند ده ساله گذشته سل گاوی ۸۸-۱۳۷۶:
عملیات ریشه‌کنی سل گاوی در قالب طرح کنترل بروسلوز

وضعیت عملکرد استانها از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۸

سال	نوع عملیات	تعداد دامداری یا قریه عمل شده	تعداد توبرکولینه	تعداد گاو راکتور مثبت	تعداد گاو راکتور مشکوک	تعداد گاو راکتور منفی	مساحت امکنه ضد عفونی شده	درصد نسبت راکتور به تست
۱۳۷۶	سل گاوی	۵۴۲۷۵	۱۱۷۴۳۳۳	۱۹۹۲	۱۷۷۹	۱۱۷۰۵۵۲	۱۷۱۳۳۳۶	۰/۱۷
۱۳۷۷	سل گاوی	۴۴۹۲۱	۱۱۵۱۱۸۰	۱۲۷۸	۹۵۳	۱۱۴۸۹۵۰	۱۰۳۷۲۳۱	۰/۱۱
۱۳۷۸	سل گاوی	۴۹۳۱۹	۱۱۴۲۳۷۹	۸۱۶	۹۰۹	۱۱۴۰۶۵۴	۳۳۶۳۱۱۲	۰/۰۷
۱۳۷۹	سل گاوی	۵۲۰۹۸	۱۱۹۲۰۵۴	۱۱۲۲	۷۸۵	۱۱۹۰۱۴۷	۱۴۹۷۵۴۲	۰/۰۹
۱۳۸۰	سل گاوی	۵۹۰۳۲	۱۱۸۰۵۲۰	۱۶۴۳	۱۰۹۸	۱۱۷۷۷۷۹	۲۹۸۱۵۳۳	۰/۱۴
۱۳۸۱	سل گاوی	۵۶۶۴۰	۱۱۷۳۰۴۵	۱۲۵۳	۸۸۶	۱۱۷۰۹۰۶	۴۷۳۹۹۴۸	۰/۱۱
۱۳۸۲	سل گاوی	۴۴۹۰۳	۱۲۳۵۲۰۵	۱۳۹۷	۹۰۲	۱۲۳۲۹۰۶	۳۵۳۸۶۱۶	۰/۱۱
۱۳۸۳	سل گاوی	۱۹۶۱۰	۱۱۱۵۹۱۲	۱۲۶۲	۷۹۷	۱۱۱۳۸۵۳	۵۸۲۹۲۶۳	۰/۱
۱۳۸۴	سل گاوی	۱۴۹۶۲	۹۷۶۷۳۳	۱۱۰۳	۶۵۸	۹۷۴۹۷۲	۱۹۸۷۷۰۹	۰/۱۱
۱۳۸۵	سل گاوی	۲۱۹۹۱	۱۲۵۹۰۵۷	۶۳۷	-	۱۲۵۸۴۲۰	۱۵۶۸۱۷۱	۰/۰۵
۱۳۸۶	سل گاوی	۱۹۰۸۸	۱۳۳۱۳۰۹	۱۷۰۷	-	۱۳۲۹۶۰۲	۱۴۰۴۳۷۵	۰/۱۳
۱۳۸۷	سل گاوی	۱۷۵۸۰	۱۴۰۴۶۳۱	۳۵۶۹	-	۱۴۰۱۰۶۲	۱۹۹۸۷۰۸	۰/۲۵
۱۳۸۸	سل گاوی	۱۰۴۹۹	۱۲۲۰۳۱۰	۲۷۳۳	-	۱۲۱۷۵۷۷	-	۰/۲۲

۱۳۸۶ تعداد ۳۴۹۷ دام راکتور شناسایی و کشتار و پیشرفت برنامه برابر ۷۱/۵ درصد بوده است.

چرا تا به حال سل گاوی ریشه کن نشده است؟ با توجه به مدارک و مستندات که از مقالات مختلف و از آرشیو و گزارشهای سازمان دامپزشکی کل کشور به دست ما رسیده و بررسی شده است، قبل از سال ۱۹۵۲ که هنوز برنامه تست و کشتار گاوهای سلی در کشور آغاز نشده بود، سل یکی از معضلات مهم بهداشتی - اقتصادی در کشور محسوب می شد به طوری که در سال ۱۹۵۹ از ۲۶۳۷ رأس گاو تست شده به صورت بین جلدی ۱۲۹۵ رأس آلوده تشخیص داده شدند. ولی در سال ۱۹۷۷ بیشتر استانهای ایران وارد برنامه تست و کشتار شدند و آلودگی به سطح ۴۳٪ درصد رسید. متعاقب انقلاب اسلامی ایران و شروع جنگ تحمیلی رقم ۴۳٪ درصد به ۲/۴۷ درصد در سال ۱۹۸۴ رسید. برنامه کنترل سل گاوی مجدداً برقرار گردید و با تست مقایسه‌ای بین جلدی توبرکولین مرغی و پستانداران کار دنبال شد. حال با توجه به جدول فوق که در سال ۱۳۷۸ درصد نسبت راکتور به تست ۱۷٪ درصد بوده است، این رقم در سال ۱۳۸۸ یعنی ده سال بعد ۲۲٪ درصد می باشد. در حقیقت با توجه به بودجه‌ای که به این امر اختصاص دارد و کمبود کادر فنی که در امر تست سل مشغول می باشند و افزایش جمعیت گاوان هدف که رقمی در حدود ۲۰ درصد است، همین طور مسایل و مشکلات عدیده به ویژه در رابطه با بیمه دامها و عدم پرداخت غرامت گاوهای حذفی، سازمان دامپزشکی موفق به ریشه کنی کامل نشده است. باید اضافه کرد همانند عدم پوشش کامل گله‌ها، توسط تست سل، توجه بیشتر فقط به گاوهای اصیل (اروپایی)، عدم حذف کامل گاوهای راکتور، افزایش جمعیت دامی، طولانی شدن فاصله بین تستها، فقدان جمع‌آوری سیستماتیک اطلاعات، فقدان آزمایشگاه مجهز رفانس، واکنشهای مثبت کاذب تست توبرکولین، فقدان بودجه کافی برای غرامت دادن و حذف دام، وجود حیوانات مخزن آلودگی، عدم شناسایی مخازن آلودگی به طور کامل، نقل و انتقال غیرقابل کنترل گاوها، جابجایی گاوها، ناکافی بودن قرنطینه، عدم تست کارکنان و کارگزاران دامداری در رابطه با سل، وجود بیماریهای تضعیف کننده سیستم ایمنی، مانند ایدز، آلودگی بندپایان مانند کنه به میکوباکتریوم بویس، آلودگی کرمهای داخلی و فاسیولوز که موجب تضعیف دام

و در نهایت افزایش مبتلایان همگی دست به دست هم داده است تا ریشه کنی سل گاوی با عدم موفقیت روبرو شود. البته این واقعیت را باید پذیرفت که کشورهای کمی در دنیا موفق به امر ریشه کنی شده‌اند.

با این حال آمریکا توانسته است سل را از ۵ درصد در سال ۱۹۱۷ به کمتر از ۰/۰۰۱٪ درصد در سال ۲۰۰۹ برساند و آن را ریشه کن نماید سل انسانی هم در سالهای ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۸ روند تقریباً ثابت و کمی کاهش را نشان می دهد، ولی هنوز ریشه کن نشده است.

راهکارهای مناسب جهت کنترل و ریشه کنی سل گاوی:

- تقویت سازمان دامپزشکی کشور از نظر بودجه و از نظر کادر فنی مجرب و کافی در جهت انجام تست توبرکولیناسیون
- دکتر دامپزشک باید دوره‌های نظری و عملی آموزش و بازآموزی اختصاصی مبارزه با سل گاوی را بر اساس دستورالعملهای سازمان دامپزشکی کشور گذرانیده باشد.
- تحت پوشش قرار دادن کلیه گاوهای اصیل، دو رگ و بومی که در معرض خطر و ریسک بیشتری قرار دارند.
- سالیانه ۱-۲ درصد روستاهای کشور انتخاب شده و به منظور بررسی وضعیت آلودگی در گاوهایی که تحت پوشش مبارزه با سل گاوی نمی باشند، تست سل می شوند. در صورت یافتن منشاء گاوهای غیر توبرکولینه سلی، آن واحدها تحت پوشش قرار گیرند.
- حذف زود هنگام گاوهای راکتور مثبت از گله (حداکثر مدت ۳۰ روز).
- کاهش فاصله بین تستها طبق ضوابط علمی و قانونی.
- به روز نمودن اطلاعات گاودارهای تحت پوشش.
- راه اندازی آزمایشگاه رفانس با آخرین تجهیزات که بتوان آزمایشهای میکروبیولوژی را با آخرین روش به ویژه مولکولی انجام داد.
- راه اندازی آزمایشگاههای تخصصی تشخیص سل گاوی حداقل در پنج نقطه ایران (شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز)
- تعیین ویژگیهای مولکولی میکوباکتریومهای جدا شده از حیوانات اهلی و وحشی که بتواند ارتباط اپیدمیولوژیک میان آنها را روشن کند و این مسئله کمکی است در راهبردهای کنترلی.
- تجارت بین المللی در ارتباط با ورود گاو به ویژه از

کشورهای اروپایی که باید گاوها تست سل را داشته باشند و تا ۳۰ روز قبل نتایج منفی باشد.

■ تست گاوهای وارداتی در قرنطینه‌ها.

■ جلوگیری از جابجایی گاوهای بدون مجوز و برخورد قاطع با خاطیان.

■ گاوهایی که در مجاورت بز و گوسفندان مبتلا به سل و با بز و گوسفندانی که در مجاورت گاوهای با آلودگی بالای سل قرار دارند مورد تست سل قرار گیرند.

■ شناسایی مخزنهای میکوباکتریومها از جمله حیات وحش که نقش عمده‌ای در آلوده کردن گاوها دارند.

■ با یافتن مبدا اولیه بز و گوسفندانی که در کشتارگاه دارای ضایعات سلی هستند با ردیابی محلهای اصلی آنها تمام گاوها و حتی گوسفند و بز تحت پوشش تست سل قرار گیرند.

■ نمونه‌برداری از گاوهای رآکتور مثبت کشتاری و ارسال آن به آزمایشگاه رفرانس و ژنوتایپینگ مولکولی میکوباکتریوم بویس.

■ تست کارگران و پرسنل گاوداریها در صورت لزوم درمان و یا واکسیناسیون.

■ چنانچه شخصی مثبت تشخیص داده شود و کارگر یک گاوداری باشد یا گاودار باشد و یا اینکه با گاوها ارتباط مستمر داشته باشد گاوها تست سل خواهند شد.

■ مجهز کردن قرنطینه‌های موجود و اضافه نمودن قرنطینه‌های مرزی و داخل استانی.

■ همکاری تنگاتنگ بین وزارت بهداشت و سازمان دامپزشکی کشور در راهبردهای عملی جهت کنترل و ریشه‌کنی این زئونوز واقعی.

■ بها دادن به عملیات ریشه‌کنی سل گاوی و برنامه تحقیقاتی منظم در این رابطه و استفاده از تجربیات دیگر کشورها جهت برطرف کردن نقاط ضعف.

■ تربیت نیروی متخصص و اپیدمیولوژیست، تقویت ادارات دامپزشکی و مرکز تحقیقاتی به ویژه در ارتباط با سل.

■ با استفاده از متخصصان میکروبیولوژیست به ویژه افرادی که در حیطه سل کار می‌کنند تحقیقات مولکولار اپیدمیولوژی سل گاوی در ایران راه‌اندازی و با تکنیکهای روز دنیا مانند VNTR، RFLP و Spoligotyping اطلاعات مربوط به اپیدمیولوژی سل گاوی توسعه داده شود تا در

کنترل و ریشه‌کنی سل بتوان بهتر موفق بود.

■ توسعه شبکه دامپزشکی به ویژه دامپزشک روستا و نظارت بیشتر در امر جابجایی گاوها و تست آنها از نظر ابتلا به سل.

■ همکاری منطقه‌ای و مرزی با کشورهای همسایه در ارتباط با شناسایی گاوهای مسلول.

■ در مناطقی که انگلهای کرمی داخلی ابتلا به سل و فاسیولوز مسئله‌ساز است، دادن داروهای انگلی و درمان گاو.

■ اطلاع‌رسانی و تبلیغات از طریق رسانه‌های تصویری و شنیداری در ارتباط با خطر بیماری و همین‌طور عدم مصرف شیر و فرآورده‌های لبنی غیر پاستوریزه.

■ آموزش دامداران در ارتباط با بیماریهای مشترک به ویژه سل و بروسلوز و اهمیت مسئله با بهداشت عمومی و اقتصاد کشور.

■ در سالهای اخیر جهت کنترل سل کشورهایی مثل انگلستان واکسیناسیون گاوها را مورد توجه قرار داده‌اند. گرچه واکسن BCG انسانی موجب حفظ گاوها در مقابل سل می‌شود، ولی این امنیت متغیر است و علاوه بر این استراتژی کنترل سل را بر اساس تست زیر جلدی به مخاطره می‌اندازد. با این حال انگلستان واکسن M. bovis BCG و ارزیابی آن را شروع کرده است و از اواسط ۲۰۱۰ اجازه رسمی برای استفاده از آن داده شده و احتمالاً در ۲۰۱۴ واکسن خوراکی هم تهیه خواهد شد.

■ در بعضی کشورها از جمله انگلستان واکسن خوراکی جهت ایمن‌سازی وحوش با استفاده از BCG در طعمه غذایی مورد بررسی است.

■ واکسنهای دیگری علاوه بر BCG، مانند Combinations of BCG، آجوانت ساب یونیت یا واکسن DNA که در حال آزمایش است نشان داده است که نسبت به BCG حفاظت بیشتری را ایجاد می‌کند. چه بسا در کشور ما هم روزی از این واکسنها استفاده شود.

■ ضدعفونی گاوداریهای آلوده با ضدعفونیهایی که به باکتری سل حساس هستند، مانند ترکیبات فنله (مانند فنل که به شکل ۵ درصد مفید است) و همین‌طور شعله دادن بهار بندها و اماکن آلوده و مبارزه با جوندگان.

■ می‌توان گاوداریهایی که به شدت آلوده هستند از گاو تخلیه کرد تا حداقل سه ماه خالی بمانند و ضدعفونی شوند.

مراسم اعطای نشان درجه یک دولتی به برگزیدگان فرهنگستانها

به شرایط فرهنگی و تاریخی بسط و رشد پردازد و ببیند چه مسائلی در عالم علم و پژوهش کشور تقدم و اولویت دارد. به این جهت تعبیر و عنوان فرهنگستان که ظاهراً معادل دقیق و مناسبی برای آکادمی نیست، در حقیقت عنوان خوبی است. فرهنگستان جایگاه تحقق فرهنگ علم و پژوهش است».

پس از سخنان رؤسای فرهنگستانها، مراسم اهدای نشان برگزار شد و رئیس جمهوری به برگزیدگان فرهنگستانها نشان درجه یک دولتی اعطاء کرد. بر این اساس از فرهنگستان علوم آقایان: دکتر عباس شریفی تهرانی (استاد منتخب در سال ۱۳۸۹)، دکتر بهمن یزدی صمدی (استاد منتخب در سال ۱۳۸۷) و دکتر پرویز دوامی (استاد منتخب در سال ۱۳۸۶) نشان درجه یک دانش دریافت کردند و اعطای نشان آقای دکتر مهدی رجبعلی پور استاد منتخب فرهنگستان علوم

روز شنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۳ مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستانهای جمهوری اسلامی ایران با حضور رئیس محترم جمهوری در سالن شهید بهشتی نهاد ریاست جمهوری برگزار شد. در ابتدای مراسم و پس از تلاوت چند آیه از کلام... مجید و پخش سرود مقدس جمهوری اسلامی ایران، رؤسای فرهنگستانهای ۴ گانه در سخنانی به معرفی استادان منتخب خود پرداختند. آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم در سخنان خود ضمن معرفی استادان منتخب فرهنگستان علوم و تأکید بر اهمیت و جایگاه فرهنگستان در دنیا و ایران، گفت: «فرهنگستان علوم حدود ۱۵۰ عضو پیوسته و وابسته دارد که همگی در زمره استادان و پژوهشگران ممتاز هستند، اما وظیفه فرهنگستان پژوهش نیست، فرهنگستان مشاور علمی دولت در سیاستگذاریها است. در حقیقت فرهنگستان باید

در سال ۱۳۹۰ که در سفر خارج بودند و نتوانستند در جلسه حضور یابند، به مراسم دیگری موکول شد.

همچنین در این مراسم از دکتر بدرالزمان قریب، دکتر سیدفتح‌اله مجتبابی، استاد عبدالمحمد آیتی و استاد اسمعیل سعادت از فرهنگستان زبان و ادب فارسی، دکتر فریدون عزیزی، دکتر عباس شفیعی، دکتر اسمعیل یزدی و دکتر عبدالکریم وصال از فرهنگستان علوم پزشکی، و استاد علی‌اصغر شریاف، استاد جلیل شهناز، استاد عبدالمجید کیایی هندی و استاد فقید حسین کلاچی گنجینه از فرهنگستان هنر تجلیل به عمل آمد.

در بخش پایانی مراسم آقای دکتر محمود احمدی‌نژاد رئیس‌جمهوری و ریاست عالی فرهنگستانها در سخنانی، فرهنگستانها را کانون همدلی، جوشش و آفرینش ایده‌ها، اندیشه‌ها و نظریه‌های لازم برای حرکت انسان و جوامع بشری به سمت قله‌های سعادت و کمال دانست. رئیس‌جمهوری با بیان اینکه ملت ایران با همه قامت بلندش به ساحت عالمان و اندیشمندان و هنرمندان تعظیم می‌کند، گفت: «ملت این انتظار را دارد که فرهنگستانها پیشگام پاسخگویی به نیازهای اساسی جامعه بشری باشند». ریاست عالی فرهنگستانها افزود: «با شناختی که از استادان و بزرگان این کشور دارم، اطمینان دارم همچون همه فرازهای حساس و سرنوشت‌ساز تاریخ، این بار هم ملت ایران و عالمان و اندیشمندان و هنرمندان این

سرزمین مسئولیت تاریخی خود را به خوبی ایفا خواهند کرد». ایشان حقیقت انسانی انسان را در گرو علم، اندیشه، هنر و ادب دانست و گفت: «همه پیامبران الهی آمده‌اند تا در حوزه‌های علم، اندیشه و ادب را به روی بشر باز کنند و راه رسیدن به قله‌های کمال را به انسان نشان دهند». ایشان افزود: «کسانی که حقیقت و روح انسانی را فرصت پرواز در فضای بی‌انتهای ملکوت می‌دانند، علما و اندیشمندان و ادیبان هستند و امروز جامعه بشری بیش از هر زمان دیگر به وجود آنها نیازمند است». رئیس‌جمهوری با تأکید بر اینکه مسئولیت عالمان، اندیشمندان و هنرمندان امروز ایران سنگین است، اظهار داشت: «بشر خسته از چند هزار سال راه پرپیچ و خم، امروز در آستانه یک انتخاب بزرگ قرار گرفته و مکاتبی نظیر مارکسیسم، اومانیسم و لیبرالیسم که تاکنون فرصت جهانی‌شدن و تجربه و عمل پیدا کرده‌اند، به بن‌بست رسیده‌اند و امروز جهان در آستانه یک انتخاب جدید قرار گرفته است. باور من این است که راه جدید باید مبتنی بر اندیشه‌های انسانی، الهی، عدالت، آزادی و محبت تبیین و تدوین و معرفی شود». دکتر احمدی‌نژاد در پایان صحبت‌های خود گفت: «این حرف تعصب ملی و نژادی نیست که بگوییم مسئولیت دانشمندان و هنرمندان و عالمان ایران یک مسئولیت یگانه است، زیرا تنها ملتی که ظرفیت و توان آن را دارد که در این انتخاب تاریخ‌ساز به بشریت کمک کند، بی‌تردید ملت ایران است».

زندگینامه علمی مختصر استادان منتخب فرهنگستان علوم

■ **استاد دکتر پرویز دوامی** در سال ۱۳۲۰ در شهر تهران متولد شد. وی در سال ۱۳۴۴ مدرک کارشناسی رشته مهندسی متالورژی را از دانشسرای عالی صنعتی تهران اخذ کرد و در سال ۱۳۵۱ به درجه دکترای تخصصی مهندسی متالورژی از دانشگاه لیدز انگلستان نائل آمد. ایشان از سال ۱۳۴۴ تاکنون در دانشکده مهندسی و علم مواد دانشگاه صنعتی شریف به تدریس و پژوهش اشتغال دارد و عضو پیوسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم است. ایشان در کنار فعالیتهای آموزشی و پژوهشی، مسئولیتهای مدیریتی

و اجرایی بسیاری را بر عهده داشته است. ریاست دانشکده مهندسی و علم مواد دانشگاه صنعتی شریف، عضویت در هیأت مؤسس و ریاست شورای جامعه ریخته‌گران ایران و انجمن مهندسی متالورژی ایران، ریاست گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم، استاد مدعو انستیتو تکنولوژی ماساچوست آمریکا و مدیرمسئولی، سردبیری و عضویت در هیأت تحریریه بسیاری از مجلات مهندسی معتبر داخلی و بین‌المللی در سوابق فعالیت‌های حرفه‌ای ایشان دیده می‌شود.

دکتر دوامی در حال حاضر مدیرعامل مرکز پژوهش متالورژی رازی است. ایشان بیش از ۶۰ مقاله در کنفرانسها و مجلات معتبر بین‌المللی و بیش از ۱۷۰ مقاله علمی و صنعتی در کنفرانسها و نشریات داخلی ارائه و منتشر کرده و مؤلف ۹ جلد کتاب، ویراستار بسیاری از کتابهای مهندسی و استاد راهنمای دهها پروژه کارشناسی ارشد و دکترا بوده است. از جمله جوایز و نشانهای علمی ایشان می‌توان به نشان درجه اول علمی وزارت فرهنگ، محقق ممتاز دانشگاه صنعتی شریف، برنده جایزه طراحی جهانی QIT کانادا، مدال طلای سازمان جهانی مالکیت معنوی سازمان ملل متحد WIPO، جایزه دوم ابتکار در جشنواره خوارزمی طی دو سال، چهره ماندگار ایران، رتبه اول توسعه علمی، دریافت لوح سپاس و تقدیر بابت اختراعات و ابداعات در زمینه علم مهندسی متالورژی و دریافت لوح ثبت اختراع تولید نمونه‌های استاندارد اشاره کرد. دکتر دوامی علاوه بر فعالیت در زمینه تخصصی خود در زمینه‌های دیگری چون موانع توسعه صنعت در ایران، اخلاق مهندسی و آموزش مهندسی در ایران نیز به پژوهش و فعالیت پرداخته است.

استاد دوامی در سال ۱۳۸۶ به عنوان برگزیده فرهنگستان علوم برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستانها انتخاب شد و امسال نشان درجه یک دانش از سوی رئیس‌جمهوری به ایشان اعطاء گردید.

■ **استاد دکتر بهمن یزدی‌صمدی** در سال ۱۳۱۶ در قصر شیرین متولد شد. در سال ۱۳۴۰ با احراز رتبه اول،

مدرک کارشناسی رشته کشاورزی عمومی را از دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران اخذ کرد. سپس برای ادامه تحصیل به آمریکا رفت و پس از کسب مدارک کارشناسی ارشد آگرونومی و دکترای تخصصی اصلاح نباتات و ژنتیک از دانشگاه کالیفرنیا (دیویس)، موفق به اخذ گواهینامه فوق دکترای رشته اصلاح نباتات و ژنتیک از همان دانشگاه شد. ایشان همچنین دوره‌های عالی موتاسیون و اصلاح نباتات (از طرف سازمان انرژی اتمی در اتحاد جماهیر شوروی، ۱۳۵۲)، فیزیولوژی گیاهان زراعی (دانشگاه ایلینوی آمریکا، ۵۴-۱۳۵۳) و ژنتیک مولکولی و مهندسی ژنتیک (دانشگاه تنسی آمریکا، ۷۵-۱۳۷۴) را طی کرده است. دکتر یزدی‌صمدی پس از بازگشت به میهن از سال ۱۳۴۷ خدمت خود را با سمت استادیار دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران ادامه داد و پس از طی مراحل دانشگاهی در سال ۱۳۶۳ به رتبه استادی ارتقاء یافت و در سال ۱۳۸۶ به افتخار بازنشستگی از دانشگاه تهران نائل آمد. ایشان در زمره اولین اعضای پیوسته فرهنگستان علوم است و در اجرای برنامه‌های علمی و طرحهای کلان پژوهشی فرهنگستان مشارکت جدی داشته است. دکتر یزدی‌صمدی بیش از یکصد مقاله علمی - پژوهشی فارسی و ۴۰ مقاله علمی - پژوهشی در مجلات بین‌المللی چاپ و بیش از ۱۰ عنوان کتاب تألیف و ترجمه کرده و دهها طرح پژوهشی موفق در کشور اجرا نموده است.

ایشان علاوه بر فعالیتهای علمی، سمتهای اجرایی متعددی به عهده داشته است که از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: معاون آموزشی و تحقیقاتی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران، معاون تحقیقاتی و آموزشی وزارت کشاورزی، رئیس دانشگاه تهران، سرپرست گروه برنامه‌ریزی کشاورزی ستاد انقلاب فرهنگی و وزارت فرهنگ و آموزش عالی، ریاست گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم و عضویت در هیأت‌های امنای دانشگاه آزاد اسلامی و فرهنگستان علوم. ایشان عضو انجمن آگرونومی آمریکا، انجمن علوم زراعی آمریکا، انجمن ژنتیک ایران، انجمن متخصصین اصلاح نباتات و ژنتیک، انجمن زراعت و اصلاح نباتات ایران و انجمن بیوتکنولوژی ایران بوده یا می‌باشد. دکتر یزدی‌صمدی به واسطه فعالیت‌های علمی

استاد شریفی تهرانی از سال ۱۳۷۰ تاکنون عضو پیوسته فرهنگستان علوم است و از سال ۱۳۸۸ ریاست گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم بر عهده ایشان می‌باشد. معاونت آموزشی و تحقیقاتی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران، ریاست دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران، معاونت پژوهشی و برنامه‌ریزی دانشگاه تهران، ریاست کمیته گیاه‌پزشکی شورای برنامه‌ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، ریاست کمیسیون پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، نایب رئیسی انجمن بیماری‌شناسی گیاهی ایران و ریاست شانزدهمین کنگره گیاه‌پزشکی ایران از جمله مسئولیت‌های علمی - اجرایی ایشان بوده است. دکتر شریفی تهرانی همچنین عضو انجمن بیماری‌شناسی گیاهی ایران، عضو انجمن‌های بیماری‌شناسی گیاهی آمریکا و فرانسه، عضو هیأت نظارت بر سموم کشور، عضو کمیسیون کشاورزی شورای پژوهش‌های علمی کشور، عضو شورای دانشگاه تهران، عضو کمیته علمی صندوق حمایت از پژوهشگران کشور و عضو هیأت تحریریه مجله علوم و فنون کشاورزی بوده و می‌باشد.

دکتر شریفی تهرانی استاد راهنما و مشاور بیش از ۸۵ پایان‌نامه دکتری و کارشناسی‌ارشد بوده و بیش از ۲۰۰ مقاله و سخنرانی در مجلات علمی داخلی و خارجی و کنفرانس‌های معتبر علمی بین‌المللی و داخلی ارائه و منتشر کرده است. انتشار چندین عنوان کتاب و اجرای دهها طرح کلان پژوهشی در کشور از دیگر فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی ایشان است.

ایشان به واسطه فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی، جوایز و

و تحقیقاتی، جوایز و نشان‌های متعددی کسب کرده‌اند: جایزه دانشجوی ممتاز دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران از وزارت فرهنگ و وقت، جایزه بهترین مقاله تحقیقاتی از دانشگاه تهران، جایزه بهترین تحقیق علمی از وزارت علوم، استاد ممتاز دانشگاه تهران، سه دوره جایزه کتاب سال ایران از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، استاد نمونه کشور، چهره ماندگار ایران، محقق برجسته دانشگاه تهران و چندین جایزه دیگر.

استاد یزدی‌صمدی در سال ۱۳۸۷ به عنوان برگزیده فرهنگستان علوم برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستانها انتخاب شد و امسال نشان درجه یک دانش از سوی رئیس‌جمهوری به ایشان اعطاء گردید.

■ **استاد دکتر عباس شریفی تهرانی** در سال ۱۳۱۶ در تهران متولد شد. در سال ۱۳۳۷ به دانشگاه تهران رفت و در سال ۱۳۴۱ موفق به اخذ مدرک کارشناسی ارشد پیوسته از دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران شد. سپس برای ادامه تحصیل به فرانسه عزیمت نمود و در سال ۱۳۴۶ مدرک کارشناسی ارشد رشته فیزیولوژی گیاهی را از دانشگاه پاریس کسب کرد و در سال ۱۳۴۹ موفق به اخذ درجه دکترای تخصصی بیماری‌های گیاهی از همان دانشگاه شد.

دکتر شریفی تهرانی پس از بازگشت به ایران از سال ۱۳۵۰ خدمت خود را با سمت استادیار در گروه گیاه‌پزشکی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران ادامه داد و پس از طی مراحل دانشگاهی در سال ۱۳۶۳ به رتبه استادی ارتقاء یافت و در سال ۱۳۸۶ به افتخار بازنشستگی از دانشگاه تهران نائل شد.

نشانهای علمی متعدد کسب کرده است که برخی از آنها عبارتند از: مجری طرح برگزیده دانشگاه تهران، استاد نمونه کشور، پژوهشگر برجسته دانشگاه تهران، چهره ماندگار ایران، دریافت جایزه بین‌المللی خوارزمی، دریافت جایزه استاد راهنمای برتر وزارت فرهنگ و آموزش عالی، جایزه طرح کاربردی نمونه دانشگاه تهران، استاد برگزیده دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران، پیشکسوت نمونه دانشگاه تهران و استاد بازنشسته نمونه کشور.

استاد شریفی‌تهرانی در سال ۱۳۸۹ به عنوان برگزیده فرهنگستان علوم برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستانها انتخاب شد و امسال نشان درجه یک دانش از سوی رئیس‌جمهوری به ایشان اعطاء گردید.

■ **استاد دکتر مهدی رجبعلی پور** در سال ۱۳۲۴ در کرمان متولد شد. وی در سال ۱۳۴۵ مدرک کارشناسی خود را در رشته ریاضی دانشگاه تهران کسب کرد. سپس به دانشگاه شیراز رفت و در سال ۱۳۴۷ موفق به کسب مدرک کارشناسی ارشد شد. دکتر رجبعلی پور در سال ۱۳۴۹ عازم کشور کانادا شد و در سال ۱۳۵۲ به اخذ درجه دکترای تخصصی ریاضی از دانشگاه تورنتو کانادا نائل آمد.

دکتر مهدی رجبعلی پور از سالهای ۱۳۴۵ تا ۱۳۴۹ به عنوان کمک مربی و مربی ریاضی در دانشگاه شیراز و از سال ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۵ به عنوان محقق و مدرس ریاضی دانشگاه دالھوسی کانادا به تدریس و پژوهش اشتغال داشته است. ایشان پس از بازگشت به وطن از سال ۱۳۵۵ به عنوان استادیار در دانشگاه بابل سر مشغول به خدمت شد و پس از طی مراتب دانشگاهی در دانشگاههای مازندران و کرمان، در سال ۱۳۶۴ به مرتبه استادی دانشگاه شهید باهنر کرمان نائل آمد و در سال ۱۳۸۵ به افتخار بازنشستگی این دانشگاه رسید. ایشان در طول دوران خدمت از چندین فرصت مطالعاتی از جمله: دانشجویی دانشگاه دالھوسی کانادا از سال ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۴ و نیز فرصت مطالعاتی در همان دانشگاه از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۱، فرصت مطالعاتی در مرکز بین‌المللی فیزیک نظری عبدالسلام ایتالیا در سال ۱۳۷۵ و فرصت مطالعاتی دانشگاه تورنتو کانادا از ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۲ استفاده کرده است.

از جمله فعالیتهای آموزشی استاد رجبعلی پور می‌توان به تدریس: آنالیز تابعی، نظریه عملگرها، آنالیز ریاضی، جبر خطی، آنالیز حقیقی، نظریه کنترل، نظریه موجکها و همچنین تاریخ و آموزش ریاضی اشاره کرد. ایشان با اینکه به افتخار بازنشستگی نائل آمده است، هنوز به تدریس و پژوهش در بخش ریاضی دانشگاه شهید باهنر کرمان و دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان و فعالیت در قطب جبر خطی و بهینه‌یابی دانشگاه شهید باهنر اشتغال دارد. ایشان تاکنون راهنمایی بیش از ۲۷ پایان‌نامه کارشناسی ارشد و ۱۴ رساله دکتری را بر عهده داشته و بیش از ۱۲۰ مقاله علمی در نشریات معتبر بین‌المللی و داخلی منتشر کرده است.

دکتر رجبعلی پور فعالیتهای علمی، اداری و اجتماعی متعدد داشته است که از جمله آنها می‌توان به: ریاست انجمن ریاضی ایران، ریاست دانشکده علوم دانشگاه کرمان، ریاست مرکز پژوهشی ریاضی ماهانی، سردبیری بولتن انجمن ریاضی ایران (دو دوره)، معاونت پژوهشی مرکز بین‌المللی علوم و تکنولوژی پیشرفته و علوم محیطی، معاونت پژوهشی دانشگاه شهید باهنر کرمان و ریاست شاخه ریاضی گروه علوم پایه فرهنگستان علوم در چندین دوره اشاره کرد. عضویت در هیأت تحریریه بولتن انجمن ریاضی ایران، نشر ریاضی، و مجله علوم پایه جمهوری اسلامی ایران، عضویت در شورای اجرایی انجمن ریاضی ایران، همکاری با هیأت ممیزه مرکزی وزارت علوم، ریاست بنیاد نخبگان استان کرمان، عضویت در هیأت ممیزه دانشگاههای منطقه جنوب شرق و ... از دیگر مسئولیتهای ایشان بوده است.

استاد رجبعلی پور در زمره اولین اعضای پیوسته فرهنگستان

کانادا، عضویت معمولی تا ارشد مرکز بین‌المللی فیزیک نظری عبدالسلام، استاد نمونه دانشگاه شهید باهنر کرمان، عضویت پیوسته در فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران از بدو تأسیس، برنده جایزه جشنواره بین‌المللی خوارزمی، استاد نمونه کشور، برگزیده اولین همایش چهره‌های ماندگار، برنده جایزه دانشگاهی افضل‌پور و تصویب اهدای «جایزه رجبعلی‌پور» در زمینه جبر خطی از سوی انجمن ریاضی ایران را نام برد. استاد رجبعلی‌پور در سال ۱۳۹۰ به عنوان برگزیده فرهنگستان علوم برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستانها انتخاب شد، اما اعطای نشان درجه یک دانش از سوی رئیس‌جمهوری به ایشان، به علت مسافرت ایشان، به مراسم دیگری موکول شد.

علوم جمهوری اسلامی ایران است که از سال ۱۳۶۹ تاکنون به عنوان عضو پیوسته به کار علمی و پژوهش و تحقیق در فرهنگستان مشغول می‌باشد. ایشان در حال حاضر عضو هیأت امنای دانشگاه شهید باهنر کرمان، عضو انجمن ریاضی ایران، عضو انجمن ریاضی آمریکا، عضو انجمن بین‌المللی جبر خطی، عضو وابسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی، عضو هیأت تحریریه مجله رشد آموزش ریاضی، عضو قطب جبر خطی و بهینه‌یابی دانشگاه شهید باهنر کرمان، عضو انجمن دوستداران قبه سبز کرمان، خزانه‌دار خانه ریاضیات کرمان و عضو انجمن بناهای ماندگار کرمان است. استاد دکتر مهدی رجبعلی‌پور به دلیل فعالیتهای برجسته علمی، افتخارات و جوایز متعدد کسب کرده است که از آن جمله می‌توان: بورس تحصیلی دانشگاه تورنتو

همایش مدیریت بیماریهای گیاهی در جهت کشاورزی پایدار

گروه علوم کشاورزی

مقالات را برشمرد و در خصوص اقدامات انجام شده برای برگزاری این سمینار توضیحاتی ارائه کرد. سپس آقای دکتر حسن ظهور دبیر فرهنگستان به نمایندگی از رئیس فرهنگستان به حاضران خیرمقدم گفت و اظهار امیدواری کرد که برگزاری این جلسه مفید و نتایج نهایی آن برای فرهنگستان قابل استفاده باشد تا برای مسئولان کشوری ارسال گردد.

آقای دکتر محمد شاهدی معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی فرهنگستان نیز ضمن خوشامدگویی تاکید کرد که فرهنگستان علوم مانند دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی عمل نمی‌کند، بلکه با توجه به اساسنامه و اهداف مندرج در آن، در مورد مسائل کلان کشور بررسی و اظهار نظر می‌کند. ایشان توجه به آلودگیهای موجود در مواد غذایی

روز پنجشنبه مورخ ۹۰/۹/۲۴ همایش مدیریت بیماریهای گیاهی در جهت کشاورزی پایدار به همت گروه علوم کشاورزی در سالن شوراهاى فرهنگستان برگزار شد. در این سمینار اعضای گروه علوم کشاورزی، صاحب‌نظران و استادان دانشگاه حضور داشتند.

پس از تلاوت چند آیه از کلام ا... مجید و پخش سرود مقدس جمهوری اسلامی ایران، آقای دکتر عباس شریفی تهرانی رئیس گروه علوم کشاورزی ضمن ارائه توضیحاتی پیرامون همایشهای برگزار شده این گروه در سال جاری، اظهار امیدواری کرد که نتایج این سمینار در تهیه بیانیه مورد استفاده قرار گیرد و برای مسئولان ذیربط ارسال شود. پس از ایشان، آقای دکتر ضیاءالدین بنی‌هاشمی دبیر همایش ضمن خیرمقدم به حاضران، روند انتخاب

محمدعلی ملبوبی عضو پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری، «مدیریت پس از برداشت میوه‌ها و سبزیها برای کیفیت بهتر و امنیت مواد غذایی» (دکتر مجید راحمی استاد بخش علوم باغبانی دانشگاه شیراز)، «گسترش یک مدل برای ارزیابی کمی ریسک سرمازدگی بهاره محصولات زراعی و باغی در ایران» (دکتر علی خلیلی استاد گروه آبیاری پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران و عضو وابسته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم)، «مدیریت علفهای هرز در کشاورزی پایدار» (دکتر حسین غدیری استاد بخش زراعت دانشگاه شیراز)، «بررسی مایکوتوکسینهای مهم غلات و خشکبار ایران»، (دکتر منصوره میرابوالفتحی دانشیار پژوهشی مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور)، «مدیریت بیماریهای گیاهی در جهت کشاورزی پایدار - تغذیه گیاه و مدیریت بیماری در گیاهان» (دکتر ضیاءالدین بنی‌هاشمی استاد بخش گیاه پزشکی دانشگاه شیراز و عضو وابسته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم)، «سامانه‌های پیش آگاهی بیماریهای گیاهی در خدمت کشاورزی پایدار»، (دکتر حبیب‌اله حمزه زرقانی استادیار بخش گیاه پزشکی دانشگاه شیراز) در پایان نیز میزگرد نهایی با حضور کلیه شرکت‌کنندگان برگزار شد.

را حائز اهمیت دانست و اشاره کرد که برای تامین سلامت مواد غذایی و تامین سلامت گیاهان به مدیریت قاطع نیاز است.

در ادامه جلسه، سخنرانیهای ذیل ایراد شد: «چالشهای کلان کاربرد آفت‌کشاها با تأکید بر ترکیبات شیمیایی کنترل‌کننده بیمارگرهای قارچی گیاهان» (دکتر عباس شریفی تهرانی رئیس گروه علوم کشاورزی فرهنگستان و استاد گروه گیاه پزشکی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران)، «نقش قرنطینه گیاهی در مدیریت آفات گیاهی در سیستم کشاورزی پایدار» (دکتر محمدرضا اصغری عضو بخش قرنطینه سازمان حفظ نباتات)، «مدیریت ناقل بیمارگرهای گیاهی در کشاورزی پایدار»، (دکتر کرامت‌اله ایزدپناه استاد بخش گیاه پزشکی دانشگاه شیراز و عضو پیوسته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم)، «مدیریت بیماریهای گیاهی در جهت کشاورزی پایدار - مدیریت آب و خاک» (دکتر ضیاءالدین بنی‌هاشمی استاد بخش گیاه پزشکی دانشگاه شیراز و عضو وابسته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم)، «استراتژی مدیریت بیماریهای گیاهی در سیستم کشاورزی پایدار با نگاه ویژه به مسئله نهال و بذر»، (دکتر علی آهون‌منش استاد گروه گیاه پزشکی دانشگاه صنعتی اصفهان)، «استفاده از روشهای مهندسی ژنتیک در مدیریت بیماریهای گیاهی» (مهندس

جلسه سخنرانی پیرامون تغییرات نرخ ارز

معاونت پژوهشی علوم انسانی و اسلامی

درآمدهای ارزی قدری کاهش می‌یابد توهمی بودن این رویا آشکار می‌شود. از طرف دیگر نرخ ارز برای صادرات و واردات اهمیت دارد. اگر رقابت‌پذیری فنی و مادی تامین باشد و رشد و ارتقای کیفیت و بهره‌وری در اقتصاد نهادینه شده باشد، نرخ ارز به صادرات و واردات علامت می‌دهد و تغییر آن موجب افزایش صادرات و کاهش واردات می‌شود. اما اگر رقابت‌پذیری فنی و نهادی و مدیریتی تامین نباشد، کاهش نرخ ارز چه بسا صادرات را کاهش می‌دهد، اما افزایش آن موجب افزایش و شتاب صادرات نمی‌شود و روند واردات کشور هم نشان می‌دهد که واردات نسبت به نرخ ارز چندان پاسخ نمی‌دهد. بلکه نکته قابل ذکر این است که افزایش نرخ ارز (به ویژه اگر با کمبود ارز همراه باشد) موجب شعله‌ور شدن انتظارات تورمی، گسترش معاملات سودگرانه ارزی و افزایش هزینه تولید در اقتصاد می‌شود و چه بسا کل اقتصاد را در معرض بی‌ثباتی و عدم تعادل قرار می‌دهد.

ما نمی‌توانیم مثل اقتصادهایی که نظام ارزی قوی و رقابتی دارند و چندین منشأ ارزآوری دارند، هر وقت صلاح دیدیم به راحتی نرخ ارز را تغییر دهیم. لذا مسئله اول ما در حوزه ارز ایجاد نظام ارزی از طریق تنوع بخشیدن به کالاهای کیفی و با تکنولوژی بالا در حوزه تولید و صادرات است. پس از آن باید به ثبات نرخ ارز توجه شود. نرخ ارزی در اقتصاد باید رایج شود که تولید و بخش مولد را تقویت کند و اگر به خاطر تورم هزینه‌های صادر کنندگان بالا می‌رود، آنها را باید جبران کرد. در شرایط فقدان نظام ارزی نمی‌توان انتظار داشت که نرخ ارز بتواند هم صادرات را ارتقا دهد و هم واردات و قاچاق آن را محدود کند و هیچ هزینه‌ای بر اقتصاد تحمیل نکند. برعکس در چنین شرایطی نرخ ارز نمی‌تواند صادرات را شتاب داده و قاچاق سازمان یافته را

روز پنجشنبه مورخ ۹۰/۱۰/۱ آقای دکتر عباس شاکری عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی و مشاور معاونت پژوهشی علوم انسانی و اسلامی فرهنگستان علوم، در جلسه‌ای پیرامون «تغییرات نرخ ارز» در سالن شورای فرهنگستان سخنرانی کرد و به پرسشهای حاضران پاسخ داد. در این جلسه رئیس، معاونان پژوهشی و برخی از اعضای پیوسته و وابسته گروههای علمی فرهنگستان حضور داشتند. خلاصه سخنان ایشان به شرح ذیل است:

«نرخ ارز یکی از متغیرهای کلیدی اقتصاد هر کشور است و متغیرهای محوری دیگری مثل تولید، تورم، صادرات و واردات را تحت تاثیر قرار می‌دهد. خود ارز هم یک کالای استراتژیک است و وضعیت ثبات یا بی‌ثباتی آن بر وضعیت کل اقتصاد بسیار تاثیرگذار است. نکته مهمی که در مورد ارز وجود داشته و دارد این است که ابتدا باید نظام مناسب ارزی ایجاد گردد. پس از آن نرخ ارز در این نظام مطلوب با سازوکارهای بازاری و رقابتی تعیین خواهد شد و در مواردی هم که لازم باشد، می‌توان آن را مدیریت کرد. آنچه که ما در سالهای اخیر نسبت به آن غفلت کرده‌ایم، نبود نظام ارز رقابتی در اقتصاد است و به تصور خود وجود نظام ارزی را مفروض گرفته‌ایم و همیشه در مورد نرخ آن بحث کرده‌ایم. اما وقتی عمده طرف عرضه ارز توسط درآمدهای نفت تامین می‌شود که خود در معرض شوکهای برونزا قرار دارد، مسلماً بازار رقابتی ارز در اقتصاد شکل نمی‌گیرد و آسیب‌پذیری اقتصاد ما هم از همین جا نشأت می‌گیرد. وقتی وابستگی بودجه دولت به درآمدهای نفت مطرح می‌شود، این آسیب‌پذیری روز به روز تشدید هم می‌شود. وقتی برای چند سال درآمدهای ارزی کشور به خاطر افزایش قیمت نفت افزایش می‌یابد، فکر می‌کنیم ما نظام ارزی داریم و بازار ارز با علامت‌دهی مناسب فعال است. اما به محض اینکه

به سوی ایجاد یک نظام ارزی مناسب است که باید طی دوره گذار و چند مرحله به آن رسید، در غیر این صورت اقتصاد ما در حوزه تولید، رفاه، صادرات و قیمت‌ها همیشه آسیب‌پذیر خواهد بود. لازم است در مورد این موضوع با اهمیت مظنه دو اشتباه را یادآوری کنیم. اول تصور اینکه بدون ایجاد نظام ارزی و بدون ایجاد مقدمات و بسترهای فنی نهادی و ساختاری تولید و صادرات، تغییرات نرخ ارز آثار حقیقی دلخواه در پی دارد، دوم انتظار اینکه با بالابردن نرخ ارز، وضع بودجه دولت بهبود می‌یابد.»

محدود کند و هزینه‌های رفاهی و تولید و تورمی آن هم بسیار بالاست. اما در شرایط فعلی نرخ ارز بی‌ثبات شده و ثبات اقتصاد را تحت تأثیر خود قرار داده است. باید بسته به مقدار منابع ارزی و پیش‌بینی اثرات تحریم‌ها، درآمدها و منابع ارزی را مدیریت کرد و دست سوداگران و سفته‌بازان را از مبادلات ارزی محدود کرد. در این شرایط چنانچه این نرخ ارز و به طور کلی ارز به طور صحیح مدیریت نشود اثرات جبران‌ناپذیری بر تولید، ثبات و رفاه جامعه برجای خواهد گذاشت. اما راه مبنایی و علاج واقعی، گام برداشتن

سمینار فیزیک و لزوم همگانی کردن آن

گروه علوم پایه

قطب علمی سیستم‌های پیچیده و ماده چگال و گروه فیزیک مواد پیشرفته دانشکده فیزیک دانشگاه صنعتی شریف برگزار شد، شامل ۸ سخنرانی و ۲ ساعت میزگرد بود. ابتدا آقای دکتر محمد اخوان دبیر سمینار و رئیس شاخه فیزیک فرهنگستان علوم ضمن ارائه گزارشی از ۲ سمینار پیشین شاخه فیزیک و خلاصه‌ای از نتایج حاصل از آن و نیز

روز پنجشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۸ سومین سمینار شاخه فیزیک فرهنگستان علوم با عنوان «فیزیک و لزوم همگانی کردن آن» با حضور رئیس و اعضای پیوسته و وابسته گروه علوم پایه فرهنگستان، بسیاری از استادان و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های کشور و کارشناسان در محل فرهنگستان علوم برگزار شد. این سمینار که با حمایت

نهادهای تقنینی در موضوع ترویج علوم» (دکتر سعدا... نصیری قیداری استاد دانشگاه زنجان). مجموعه مقالات و مذاکرات این سمینار نیز با تنظیم و ویرایش آقای دکتر محمد اخوان رئیس شاخه فیزیک در ۲۰۶ صفحه منتشر شد.

پرداختن به اهداف و برنامه‌های سمینار مزبور، در سخنانی فیزیک را زیربنای علوم و نقش همگانی کردن آن را دارای جایگاهی ویژه دانست. ایشان ضمن اشاره به مسئولیت دانشمندان به عنوان رکن اصلی در همگانی کردن علم، فهم عموم از همگانی کردن علم به ویژه فیزیک را باعث آگاهی نسبت به مسیر پیشرفت کشور و موجب حمایت همگان از پروژه‌های کلان علمی قلمداد کرد. در این سمینار یکروزه ۸ مقاله با عناوین ذیل ارائه شد: «نقش انجمنهای علمی در همگانی کردن علم» (دکتر محمدرضا اجتهادی عضو هیات علمی انجمن فیزیک و دانشیار فیزیک دانشگاه صنعتی شریف)، «سنجش‌شناسی، زیرساخت اساسی برای رشد علم و فناوری» (دکتر محمدتقی توسلی استاد فیزیک دانشگاه تهران)، «همگانی کردن علم: سابقه و وضع امروز» (دکتر محمدرضا خواجه‌پور استاد فیزیک دانشگاه تحصیلات تکمیلی زنجان)، «عمومی کردن علوم با استفاده از تجربه جامعه ریاضی» (دکتر علی رجالی استاد ریاضی دانشگاه صنعتی اصفهان)، «فعالیت‌های جهانی در ترویج علم با تأکید بر فیزیک» (دکتر محمدرضا رحیمی استاد فیزیک دانشگاه فردوسی مشهد)، «نگاهی به جایگاه معلم در ترویج فیزیک» (معصومه شاهسواری رئیس اتحادیه انجمنهای علمی - آموزشی معلمان کشور)، «جایگاه ترویج علم در اسناد توسعه و کلان کشور» (دکتر اکرم قدیمی استادیار پژوهش مرکز تحقیقات پژوهشی کشور) و «نقش

سمینار نقش دانشگاهها در تربیت نیروهای متخصص

گروه علوم مهندسی

کنفدراسیون صنعت ایران حضور داشتند. پس از تلاوت چند آیه از کلام ا... مجید و پخش سرود مقدس جمهوری اسلامی ایران، آقای دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی عضو پیوسته گروه علوم مهندسی و دبیر سمینار توضیحاتی در زمینه هدف برگزاری این جلسه ارائه کرد. در ادامه آقای

سمینار نقش دانشگاهها در تربیت نیروهای متخصص روز چهارشنبه مورخ ۹۰/۱۱/۱۲ به همت گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم برگزار شد. در این سمینار رئیس گروه علوم مهندسی، معاون پژوهشی علوم انسانی و اسلامی، جمعی از اعضای پیوسته و وابسته گروه و مدعوین

دکتر محمدرضا عارف رئیس گروه علوم مهندسی ضمن خیرمقدم، وجود منابع انسانی متخصص را مزیت بزرگی برای توسعه و پیشرفت کشور برشمرد و اظهار داشت که چگونگی استفاده از این مزیت و پرورش استعداد جوانان از جمله موضوعاتی است که نقش بی‌بدیل دانشگاهها را برجسته می‌کند. ایشان ابراز امیدآوری کرد که در میزگرد پایانی به موضوع نقش دانشگاهها در تربیت نیروی انسانی و خصوصاً توسعه و تقویت ارتباط دانشگاه و صنعت پرداخته شود و نکات ارزشمندی ارائه گردد. در ادامه جلسه، ۷ مقاله به شرح ذیل ارائه شد: «موانع ارتباط

بین صنعت و دانشگاه و راهکارهای عملی برای رفع آنها»، (مهندس عباس شعری مقدم رئیس انجمن مهندسان کنترل و ابزار دقیق ایران)، «بررسی موانع موجود ارتباط صنعت و دانشگاهها در ایران» (دکتر پرویز دوامی عضو پیوسته فرهنگستان علوم)، «پیشنهاد راهکارها و ساز و کارهای اجرایی جهت ارتقای همکاریهای صنعت و دانشگاه» (دکتر جعفر توفیقی عضو وابسته فرهنگستان علوم)، «ارتباط صنعت و دانشگاه، چالشها، الگوها و راهکارها»، (دکتر مسعود شفیعی استاد دانشگاه صنعتی امیرکبیر)، «سیاستگذاری در بسترهای پژوهش میان‌رشته‌ای ضرورتی انکار ناپذیر» (دکتر ماشاءاله متین‌فر رئیس دانشکده فنی و مهندسی دانشگاه مازندران)، «نقش دانشگاهها در تربیت نیروهای متخصص و ارتباط نزدیکتر بین دانشگاهها و صنایع»، (مهندس عبدالوهاب ادب آوازه رئیس انجمن جوشکاری و آزمایشهای غیر مخرب ایران) و «مدل هم‌افزایی دانشگاه و صنعت در تربیت مهندسان آماده به کار» (دکتر مهدی محمدی عضو هیات علمی دانشگاه شیراز) جلسه با برگزاری میزگرد نهایی با عنوان «انتظارات صنعت و بخش خصوصی از دانشگاهها در تربیت نیروهای متخصص» پایان یافت.

سمینار بهینه‌سازی تولید و مصرف انرژی در کشاورزی

گروه علوم کشاورزی

فرهنگستان علوم برگزار شد. در مراسم افتتاحیه همایش آقای دکتر عباس شریفی تهرانی رئیس گروه علوم کشاورزی در سخنانی ضمن خیر مقدم، به اهمیت برگزاری سمینار اشاره کرد. سپس آقای دکتر حسین نمازی معاون پژوهشی علوم انسانی و اسلامی به نیابت از رئیس فرهنگستان سخنانی ایراد کرد. در ادامه آقای دکتر حسن ظهور دبیر فرهنگستان علوم مقاله‌ای با عنوان «ذخیره‌سازی گرمای

روز پنجشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۳ همایشی با عنوان «بهینه‌سازی تولید و مصرف انرژی در کشاورزی» به همت گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم و با حضور دبیر و معاونان پژوهشی فرهنگستان، رئیس و اعضای پیوسته، وابسته و همکاران مدعو گروه علوم کشاورزی و بسیاری از استادان و اعضای هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات تحقیقاتی و صاحب‌نظران از سراسر کشور، در سالن شورای

خورشید با استفاده از مخازن ترکیبی آب و پی.سی.ام» ارائه کرد و سپس آقای دکتر مرتضی الماسی دبیر علمی همایش ضمن ارائه گزارشی از روند شکل‌گیری و برنامه‌ریزی همایش مزبور، مقاله‌ای با عنوان «نگرشی بر تحقیقات مدیریت انرژی در کشاورزی» ارائه نمود.

در این همایش مقالات ذیل ارائه شد: «انرژیهای تجدیدپذیر و پتانسیل کاربردهای مختلف انرژی خورشیدی در کشور» (دکتر محمود یعقوبی استاد بخش مهندسی مکانیک دانشگاه شیراز و عضو پیوسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم)، «تولید پایدار اتانول زیستی و منابع آب و خاک در ایران»، (دکتر علیرضا سپاسخواه استاد بخش آبیاری دانشگاه شیراز و عضو پیوسته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم)، «انرژی و پایداری تولید در کشاورزی» (دکتر حسین باخدا عضو هیأت علمی گروه مکانیزاسیون کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم و تحقیقات)، «کارایی انرژی در بوم‌نظامهای کشاورزی» (دکتر پرویز رضوانی‌مقدم، استاد دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد)، «تولید سوخت بیودیزل از بیوماس» (دکتر برات قبادیان دانشیار مهندسی مکانیک دانشگاه تربیت مدرس)، «وضعیت مصرف و بهره‌وری انرژی در آبیاری و تأمین آب کشاورزی» (دکتر امین عزیزاده استاد آبیاری دانشگاه فردوسی

مشهد و عضو وابسته گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم)، «بررسی انرژی‌زایی گیاه فراموش شده خارزد» (دکتر عبدالواحد خان‌احمدزاده استاد دانشگاه آزاد اسلامی - واحد کردستان)، «مدیریت مصرف انرژی در کشاورزی» (دکتر علیرضا کیهانی استاد دانشکده بیوسیستمها، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران)، «اهمیت انرژی باد در سهم انرژیهای جایگزین» (دکتر کوروش عزت‌الهی استادیار گروه مکانیک ماشینهای کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد کرمان)، «تولید هیدروژن بیولوژیکی از مواد زائد لیگنوسلولزی» (دکتر نیما نصیریان استادیار گروه مکانیزاسیون کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر)، «انرژی مصرفی و وضعیت موجود ناوگان مکانیزاسیون کشاورزی کشور» (مهندس کامبیز عباسی پژوهشگر مرکز توسعه مکانیزاسیون کشاورزی - وزارت جهاد کشاورزی) و «بررسی امکان جایگزینی منابع انرژی متداول در بخش روستایی استان فارس» (مهندس یاسر صاحبی دانشجوی دکتری رشته مکانیزاسیون کشاورزی دانشگاه شهید چمران اهواز)

در پایان همایش نیز جلسه میزگرد نهایی برگزار شد و حاضران به بحث و تبادل نظر پیرامون موضوعات مطرح شده و جمع‌بندی پرداختند.

تجلیل از مهندسان برجسته کشور

منتخب فرهنگستان علوم در سال ۱۳۹۰

■ **دکتر شاهرخ شیبانی** مهندس برجسته سال ۹۰ در زمینه مهندسی برق، متولد سال ۱۳۲۴ دارای دکترای مهندسی برق در زمینه مایکروویو از دانشگاه لندن است. از خدمات مهندسی وی می‌توان به تأسیس شرکت‌های مرکز تحقیقات الکترونیک و مخابرات پارس، ایران رله، کیاتل و میکرو موج، تأسیس و توسعه دانشکده برق دانشگاه صنعتی شریف، و طراحی، تأسیس و توسعه آزمایشگاه‌های آموزشی دانشکده طراحی، تأسیس و راهبری پژوهشکده الکترونیک دانشگاه صنعتی شریف، تأسیس و راهبری سندیکای صنعت مخابرات ایران به عنوان یکی از تشکلهای مهم و تأثیرگذار حرفه‌ای اشاره کرد. ایشان در ایجاد اشتغال در مجموعه‌های مربوط به نخبگان و دانش‌آموختگان برجسته دانشگاهی در حوزه‌های طراحی و مهندسی و مشارکت در پروژه‌های بزرگ ملی فعالیت داشته و به مدت ۳۲ سال در جهت آموزش و توسعه توانمندیهای دانشگاه صنعتی شریف در دانشکده برق و پژوهشکده الکترونیک کوشیده است. از فعالیتهای برجسته مهندسی وی می‌توان: ساخت تجهیزات و ایجاد ساختارهای مورد نیاز کشور برای اولین بار، انتقال فناوری، بهینه‌سازی فناوری، بومی‌سازی صنایع، طراحی مهندسی و حل مشکلات صنعتی و مهندسی کشور و توسعه روشهای

روز پنجشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۴ و همزمان با گرامیداشت روز مهندسی، هشتمین مراسم تجلیل از مهندسان برجسته کشور، به همت گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم در محل فرهنگستان برگزار شد و از آقایان دکتر شاهرخ شیبانی (منتخب فرهنگستان در زمینه مهندسی برق) و دکتر مجید صادق‌آذر (منتخب فرهنگستان در زمینه مهندسی عمران) به عنوان مهندسان برجسته کشور منتخب فرهنگستان علوم در سال ۱۳۹۰ تجلیل شد. در این مراسم که با حضور برخی از مسئولان و اعضای فرهنگستان، استادان و مهندسان برجسته سالهای گذشته برگزار شد، ابتدا آقای دکتر محمدرضا عارف رئیس گروه علوم مهندسی ضمن خوشامدگویی و تبریک فرا رسیدن روز مهندسی درخصوص فعالیتهای و برنامه‌های گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم سخنانی ایراد کرد. پس از ایشان آقای دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی عضو پیوسته گروه علوم مهندسی و مسئول کمیته انتخاب مهندسان برجسته در سخنانی ضمن گرامیداشت روز مهندسی و بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی دانشمند برجسته ایران، در خصوص روند انتخاب مهندسان برجسته و تشکیل اتاق فکر مهندسان برجسته فرهنگستان علوم صحبت کرد و به معرفی برگزیدگان سال ۱۳۹۰ پرداخت. سپس دو مهندس برگزیده سال ۱۳۹۰ آقایان دکتر شیبانی و دکتر صادق‌آذر در سخنانی ضمن تشکر از فرهنگستان علوم به ذکر اهم فعالیتهای صنعتی و مهندسی خود پرداختند.

در پایان جلسه نیز با حضور آقایان دکتر حسین نمازی، دکتر محمد شاهدی، دکتر سیدمصطفی محقق‌داماد، دکتر محمدرضا عارف و دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی با اهدای لوح تقدیر و هدایایی از این مهندسان برجسته تجلیل به عمل آمد. در ذیل خلاصه‌ای از فعالیتهای مهندسان منتخب فرهنگستان علوم ملاحظه می‌شود:

می‌رود. از جمله فعالیت‌های مهندسی برجسته ایشان می‌توان به طراحی و محاسبه سازه‌های گنبدخانه، ایوان‌خانه، شبستان نماز جمعه و گلدسته‌های مصلی تهران اشاره کرد. دکتر صادق‌آذر علاوه بر انتشار کتابها، مقالات و گزارشهای علمی در زمینه مهندسی سازه و زلزله، جوایز

و تقدیرنامه‌های گوناگونی کسب کرده است که از آن جمله می‌توان به کسب لوح علمی BROCHER PCAKETE از دانشگاه آخن آلمان در سال ۱۹۷۶ و اولین برگزیده جشنواره ملی ساختمان اشاره کرد.

جدید تولید، ساخت یا طراحی در جهت افزایش بهره‌وری را نام برد. ایشان موفق به انتشار مقالات متعدد و ارزنده علمی و کسب جوایز گوناگون علمی و صنعتی شده است که از آن جمله می‌توان به کسب جایزه بهترین مخترع و مبتکر از بانک مرکزی در سال ۱۳۶۶ و همچنین واحد نمونه صنعتی در سال ۱۳۸۲ اشاره کرد.

■ **دکتر مجید صادق‌آذر** مهندس برجسته سال ۱۳۹۰ در زمینه مهندسی عمران متولد سال ۱۳۲۴ و دارای دکترای مهندسی عمران (سازه) از دانشگاه آخن آلمان است. از خدمات ارزنده مهندسی وی می‌توان به عضویت در کمیته‌های تدوین آیین‌نامه و استانداردهای ملی اشاره کرد. ایشان نزدیک به ۴۰ سال تجربه در زمینه محاسبات و طراحی انواع پلهای بزرگ و معمولی بتن مسلح، بتن پیش‌تنیده، پلهای فولادی، پلهای مرکب و ساختمانهای بلند فولادی و بتونی دارد. همچنین محاسبه و طراحی پوشش فولادی ایمنی رآکتور و محاسبه و طراحی پوشش بتنی ایمنی رآکتور از دیگر فعالیت‌های مهندسی دکتر صادق‌آذر است. عضویت در هیأت‌های داوری متعدد برای انتخاب طرح‌های برگزیده ساختمانی، سازه‌ای، کتاب سال، کتاب فصل و غیره از جمله فعالیت‌های حرفه‌ای ایشان به شمار

همایش حمایت از مالکیت ادبی و هنری در ایران و پیمانهای بین‌المللی

پس از تلاوت چند آیه از کلام ا... مجید، آقای دکتر رضا داوری‌اردکانی رئیس فرهنگستان علوم ضمن خیرمقدم به شرکت‌کنندگان بر اهمیت دفاع از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مولف تأکید و اظهار امیدواری کرد که این همایش بتواند پاسخ‌های مناسب به سوالات بی‌شمار در رابطه با چگونگی رعایت مالکیت ادبی و هنری ارائه کند. در ادامه آقای دکتر سیدمصطفی محقق‌داماد رئیس گروه علوم اسلامی فرهنگستان پیرامون «حمایت از مالکیت ادبی و هنری در حقوق اسلامی» صحبت کرد و با ارائه شواهد

روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۷ همایش «حمایت از مالکیت ادبی و هنری در ایران و پیمانهای بین‌المللی» به همت گروه‌های علوم انسانی و علوم اسلامی فرهنگستان علوم و با همکاری انجمن علمی حقوق مالکیت فکری ایران در سالن شورای فرهنگستان برگزار شد.

در این همایش رئیس، معاونان پژوهشی، برخی از روسای گروه‌های علمی و اعضای فرهنگستان، جمعی از حقوق‌دانان و استادان از جمله معاون قوه قضاییه و رئیس سازمان ثبت اسناد کشور حضور داشتند.

و دلایل، مال بودن تولیدات فکری و هنری را مورد بررسی قرار داد و ضمن اشاره به چند آیه از کلام ا... مجید، مسائل مطرح شده در حقوق اسلامی را بررسی کرد.

سخنران بعدی جلسه آقای دکتر سیدحسین صفایی رئیس شاخه حقوق گروه علوم انسانی فرهنگستان بود که در باب «تحول حقوق مولف در ایران» صحبت کرد. ایشان ضمن بررسی چند قانون مصوب کشور در زمینه حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان، نرم افزارهای رایانه‌ای و نظایر آن به برخی از اصول بنیادین پذیرفته شده در زمینه حقوق مولف اشاره کرد و اظهار داشت که حقوق مولف به معنی

عام شامل انواع مالکیت‌های ادبی و هنری و فکری است و حمایت از این حقوق امروزه به عنوان یکی از شاخصهای توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تلقی می‌شود.

در ادامه جلسه آقایان دکتر سیدحسن شبیری مدیر گروه حقوق مالکیت دانشگاه قم و دکتر محمود صادقی نایب رئیس انجمن علمی حقوق مالکیت فکری ایران به ترتیب پیرامون «بررسی پیش‌نویس لایحه جدید مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط» و «پیمانهای بین‌المللی حقوق مولف و مقایسه آنها با حقوق مولف در ایران» سخنرانی کردند. جلسه با پرسش و پاسخ شرکت‌کنندگان پایان یافت.

سمینار چالشهای فیزیک کشور؛ هم‌اندیشی انجمنها و پژوهشکده‌ها

گروه علوم پایه

پس از تلاوت چند آیه از کلام ا... مجید، آقای دکتر محمد اخوان دبیر سمینار و رئیس شاخه فیزیک فرهنگستان علوم ضمن ارائه گزارشی از عملکرد شاخه فیزیک در برگزاری سمینارهای پیشین و اجرای طرحهای پژوهشی مرتبط، حل چالشهای کنونی و نگاهی به چشم‌انداز فیزیک کشور را از انگیزه‌های برگزاری این سمینار تلقی کرد. در ادامه آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان

روز پنجشنبه مورخ ۹۰/۱۲/۱۱ سمینار «چالشهای فیزیک کشور؛ هم‌اندیشی انجمنها و پژوهشکده‌ها» به همت شاخه فیزیک گروه علوم پایه در سالن شورای فرهنگستان برگزار شد. در این همایش رئیس، برخی از رؤسای گروههای علمی و اعضای گروه علوم پایه فرهنگستان، برخی از استادان و اعضای هیأت علمی دانشگاهها و پژوهشگاههای کشور و کارشناسان حضور داشتند.

علوم ضمن خیرمقدم به شرکت‌کنندگان و تشکر از شاخه فیزیک به خاطر اهتمام در برگزاری سمینارهای متعدد در سال جاری، در سخنانی گفت: «علم امر مطلق نیست که از زمان و تاریخ مستقل باشد. پیشرفت علم برخلاف آنچه غالباً تصور می‌شود، بر روی خط مستقیم صورت نمی‌گیرد. تاریخ علوم دارای توقفگاهها، رکودها و پیشرفتهای بوده است. باید اندیشید که در فاصله پایان قرن ۱۸ تا اول قرن ۲۰، علوم چه تحولی داشته‌اند؟ فیزیک امروز با فیزیک ابوریحان بیرونی تفاوت‌های بسیاری دارد. علم تابع یک پارادایم است و در هر دورانی زیر سایه یک پارادایم بسط پیدا می‌کند». ایشان در ادامه اظهار داشت برای بررسی موانع پیشرفت علم، نمی‌توان از موانع توسعه کشور و وضع علم و تفکر کشور غافل بود.

در ادامه مقالات ذیل ارائه شد: «نقش پژوهشکده‌های فیزیک در صنعت» (دکتر هاشم رفیعی تبار استاد دانشگاه شهید بهشتی و پژوهشکده علوم نانو - پژوهشگاه دانشهای بنیادی)، «فلسفه وجودی پژوهشکده‌ها» (دکتر مصطفی صحرائی دانشیار دانشگاه تبریز و پژوهشکده فیزیک

کاربردی و ستاره‌شناسی)، «لزوم بازنگری در شیوه ارزیابی و عملکرد موسسات پژوهشی» (دکتر محمد پازوکی دانشیار مهندسی بیوتکنولوژی پژوهشگاه مواد و انرژی)، «تبیین لزوم وجود پژوهشکده‌های فیزیک بر گسترش تحقیقات فیزیک تجربی» (دکتر محمدمهدی طهرانچی استاد دانشگاه شهید بهشتی و پژوهشکده لیزر و پلاسما)، «جایگاه انجمنهای علوم فیزیک در برنامه‌ریزیهای علمی کشور» (دکتر محمدحسین مجلس‌آرا استاد دانشگاه تربیت معلم)، «جایگاه انجمن اپتیک و فوتونیک در برنامه‌ریزیهای علمی کشور» (دکتر محمد بلوری‌زاده استاد دانشگاه تحصیلات تکمیلی کرمان)، «آیا توسعه علمی بدون توسعه انجمنها امکان‌پذیر است؟» (دکتر رضا منصوری استاد دانشگاه صنعتی شریف) و «توسعه علمی - انجمنهای علمی» (دکتر مرتضی براری دبیر کمیسیون انجمنهای علمی کشور و استادیار دانشگاه مالک اشتر).

جلسه با برگزاری میزگرد نهایی با موضوع «لزوم هم‌اندیشی و هماهنگی مراکز متولی علم فیزیک کشور در حل چالشهای موجود: ارائه راهکار و ساز و کار» پایان یافت.

تأثیر باقیمانده آفت‌کشا در محصولات کشاورزی

یکی از چالش‌های مهم زیست محیطی

در گفتگو با دکتر عباس شریفی تهرانی
عضو پیوسته و رئیس گروه کشاورزی فرهنگستان علوم

مثال می‌توان به ترکیبات اتیلن بیس‌دی‌تیوکارباماتها اشاره کرد که در اثر تغییر شیمیایی تبدیل به اتیلن‌تیوره که ترکیبی سرطان‌زا است می‌شوند. با توجه به سمی بودن حاد و مزمن ترکیبات آفت‌کش و میزان پایداری آنها در سطح و یا داخل گیاه، زمان مناسبی برای هر یک از آنها لازم است که آن ترکیب پس از سمپاشی به بیشینه باقیمانده مجاز (MRL)^۱ برسد. بدین جهت تعیین میزان باقیمانده سموم در محصولات کشاورزی و مقایسه آن با بیشینه باقیمانده مجاز آنها از اهمیت بسزایی برخوردار است. سازمان‌های معتبری مانند سازمان خواروبار کشاورزی، سازمان بهداشت جهانی و نیز سازمان حفاظت محیط زیست اتحادیه اروپا بر پایه ویژگی‌های شیمیایی و فیزیکی، سمیت ذاتی سموم و نیز نوع محصولات کشاورزی، استاندارد بیشینه باقیمانده مجاز را

■ تعیین میزان باقیمانده سموم در محصولات کشاورزی چه اهمیتی دارد؟

■ موضوع پایداری آفت‌کشا در گیاهان و باقیمانده آنها در محصولات کشاورزی از مسائل مهمی است که از دیر باز مورد توجه دانشمندان و پژوهشگران علم گیاه‌پزشکی بوده است. به طور کلی یک ترکیب آفت‌کش غیرسیستمیک پس از سمپاشی روی گیاه تحت تأثیر عوامل مختلف محیطی قرار می‌گیرد و تغییراتی از نظر مقدار و ماهیت شیمیایی در آن به وجود می‌آید. ترکیبات سیستمیک نیز در داخل گیاه تحت تأثیر فعل و انفعالات بیوشیمیایی گیاه قرار می‌گیرند و تغییر می‌کنند. تغییر ماهیت شیمیایی سموم ممکن است باعث به وجود آمدن ترکیبات کم‌خطر و یا برعکس ترکیباتی به مراتب خطرناکتر از ترکیب اولیه شوند. برای

1. Maximum Residue Limit

متأسفانه در طی این سالها از اهرمهای اجرایی برای نظارت دقیق بر میزان باقیمانده سموم در محصولات کشاورزی استفاده نشد و خلاء قانونی و نبود عوامل اجرایی کافی مانع به فعلیت رسیدن بحث نظارت بر باقیمانده آفت کشها شد.

به گفته دبیر انجمن سم شناسی و مسمومیتهای ایران، بررسیهایی که در سال ۲۰۰۳ در کشور انجام شده است، نشان می‌دهد سومین علت شایع مسمومیتهای حاد در کشور پس از مسمومیتهای دارویی، مسمومیت با سموم کشاورزی به ویژه ارگانوفسفرها است و این مسمومیت در طیفها و گروههای مختلف جامعه دیده شده است. در ایران از نظر قانونی اندازه‌گیری باقیمانده سموم از سال ۱۳۴۶ به عهده معاونت غذا و داروی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است که وظیفه دارند میوه‌ها، صیفی، تره‌بار و دیگر مواد خوراکی سم‌پاشی شده را پیش از عرضه به بازار آزمایش کرده و در صورت موجود بودن بقایای سم، موضوع را به شهرداری و دیگر مقامهای مربوط اعلام نموده و از فروش آنها جلوگیری کنند. هم اکنون این معاونت بر این باور است که اگر وزارت بهداشت محصولی را پایش سلامت کرده و نتیجه را به وزارت جهاد کشاورزی منتقل کند، امکان پیگیری از سوی آن وزارتخانه وجود نخواهد داشت. زیرا برای مثال اگر وزارت بهداشت از محصولات کشاورزی نمونه‌برداری و آنها را به آزمایشگاه کنترل غذا و دارو ارسال کند و متوجه آلودگی آنها شود، چون این محصول بارکد و شناسنامه ندارد در عمل کار بیهوده‌ای انجام شده است و نمی‌توان کشاورزی را که مرتکب خطا شده، پیدا کرد. بدین جهت هم اکنون نظارتی بر روی محصولات انجام نمی‌شود. چون به گفته مسئولان وزارت بهداشت این کار مستلزم هماهنگی تنگاتنگ بین وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و

برای هر محصول کشاورزی تعیین می‌کنند. تولیدکنندگان محصولات کشاورزی مختلف وظیفه دارند این استانداردها را رعایت کنند. محصولات کشاورزی از نظر میزان بیشینه باقیمانده مجاز با بهره‌گیری از دستگاههای GC، HPLC و GC-MS به طور مرتب کنترل می‌شوند. گاهی این آزمایشها به صورت جداگانه برای هر آفت‌کش انجام می‌شود و گاه باقیمانده چند آفت‌کش به صورت همزمان سنجیده می‌شود.

■ نحوه تعیین باقیمانده آفت‌کشها در ایران را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

■ در ایران موضوع تعیین باقیمانده سموم در سالهای اخیر مورد توجه قرار گرفته است. در سالهای اولیه سازمان حفاظت محیط زیست تحقیقاتی برای اندازه‌گیری میزان باقیمانده آلاینده‌ها در آب، خاک و هوا انجام می‌داد. متأسفانه در طی این سالها از اهرمهای اجرایی برای نظارت دقیق بر میزان باقیمانده سموم در محصولات کشاورزی استفاده نشد و خلاء قانونی و نبود عوامل اجرایی کافی مانع به فعلیت رسیدن بحث نظارت بر باقیمانده آفت‌کشها شد. انتقال نظارت بر کنترل باقیمانده‌ها به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی موجب شده است که این موضوع از اهمیت بیشتری برخوردار شود و امید است با توسعه این بخش در وزارت یاد شده امکان نظارت دقیق‌تر بر کیفیت محصولات کشاورزی مانند دیگر فرآورده‌های غذایی فراهم شود.

بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است تا با تقسیم کار، وظایف قابل انجام را پیگیری کنند. در نتیجه نظارتی که هم اکنون وزارت بهداشت بر سلامت محصولات کشاورزی انجام می‌دهد شامل درخواستهای موردی است. برای مثال در مورد بعضی فرآورده‌های کشاورزی که قرار است به خارج از کشور صادر شود، مانند پسته این نظارت اعمال می‌شود، چون فرآورده‌های صادراتی باید دارای شناسنامه باشند.

■ تاکنون چه بررسیهایی در مورد باقیمانده آفت کشتا و چه راهکارهایی برای نظارت بیشتر در این خصوص به عمل آمده است؟

■ یکی از کارهای مقدماتی برای نظارت بر میزان باقیمانده سموم در مواد غذایی تدوین بیشینه باقیمانده مجاز (MRL) ملی است. به گفته رئیس مؤسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور بر پایه قانون حفظ نباتات، تعیین MRL برای فرآورده‌های مختلف بر عهده وزارت جهاد کشاورزی گذاشته شده و این مؤسسه به عنوان ناظر و مجری، تدوین استاندارد آفت کشتا را به عهده گرفته و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز مجری پایش آنها در روی فرآورده‌های کشاورزی است.

در ایران بررسیهای موردی از باقیمانده سموم آفت کش روی فرآورده‌های کشاورزی به ویژه سبزیهایی که جنبه تازه‌خوری دارند به عمل آمده است. خیار یکی از محصولات است که در فصول مختلف عرضه و مصرف می‌شود و در معرض سمپاشیهای مکرر با حشره‌کشها و قارچ‌کشها قرار می‌گیرد. بررسیهای چند سال اخیر نشان داده است که آفت‌کشهای به نسبت پایدار مانند دیازینون و تیومتون می‌توانند باقیمانده‌های بیشتر از حد مجاز به ترتیب پس از سپری شدن یک هفته و دو هفته بر جای بگذارند در صورتی که باقیمانده آفت‌کشهایی که پایداری کمتری دارند در کمتر از یک هفته به زیر حد مجاز می‌رسد.

با توجه به توسعه گلخانه‌ها و عرضه محصولات مانند خیار، گوجه‌فرنگی و فلفل و دیگر سبزیها در همه فصول

و مناسب بودن محیط گلخانه برای نشو و نمای عوامل بیماری‌زا و بندپایان آفت و در نتیجه سمپاشیهای مکرر و نیز رعایت نشدن میزان و دز توصیه شده سموم شیمیایی، احتمال وجود باقیمانده غیرمجاز در محصولات کشاورزی به ویژه محصولات گلخانه‌ای به طور کامل وجود دارد. در ایران آمار و ارقام موجود چندان زیاد نیست و بیشتر مربوط به اندازه‌گیریهای موردی و پراکنده است که در آزمایشگاهها، مؤسسه‌ها و دانشگاهها انجام شده است. بنابراین نمی‌توان تصویر دقیقی از وضعیت باقیمانده سموم در مواد غذایی مصرفی در ایران که متکی بر آمار و ارقام تجربی باشد به دست داد.

■ چه راهکارهایی را برای بهبود شرایط موجود پیشنهاد می‌کنید؟

■ بومی‌سازی و تدوین استانداردهای باقیمانده سموم در محصولات کشاورزی مختلف برای سموم مصرفی در ایران با تکیه بر آمار و ارقام داخلی که در شرایط آب و هوایی کشور به دست آمده است.

■ سازماندهی تولیدکنندگان و توزیع‌کنندگان محصولات کشاورزی از نظر شخصیت حقوقی تا در صورت تخلف از استانداردهای مجاز امکان پیگیری میسر باشد.

■ تأسیس سازمان کنترل کیفیت محصولات کشاورزی و فرآورده‌های غذایی جهت بررسی بقایای کودها و سموم شیمیایی، سم مواد افزودنی و زهرابه‌ها در این محصولات. این سازمان بین وزارتخانه‌ای بوده و وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت جهاد کشاورزی در تأسیس آن دخالت خواهند داشت. این سازمان با دانشگاههای کشور نیز همکاری علمی خواهد داشت و شعبه‌هایی نیز در مراکز مهم تولید کشور دائر خواهد کرد. سازمان در مرحله اول فرآورده‌های صادراتی، سیلوها، کشت و صنعتها، کارخانه‌های تولید مواد غذایی و واحدهای تولید محصولات گلخانه‌ای را کنترل خواهد کرد و در مرحله دوم با توجه به تجربیات به دست آمده اعمال نظارت را به دیگر بخشها تعمیم خواهد داد.

آکادمی ملی علوم تاجیکستان^۱

اهداف آکادمی: رشد و توسعه پژوهشهای بنیادین و سرمایه‌های علمی مطابق با اولویتهای کشور در کلیه رشته‌ها، تأمین پژوهشهایی که چشم‌اندازهای روشنی در بالا بردن سطح اقتصادی و فرهنگی کشور به دست دهد، تجهیز تمامی مراکز علمی - پژوهشی مرتبط برای توسعه هماهنگ و تعامل متقابل میان علم، آموزش و فرهنگ و عملی کردن سیستم هماهنگ و واحد سیاست علمی - فنی در کشور، بررسی جریانهای اجتماعی - اقتصادی، فرهنگی و علمی - فنی توسعه تاجیکستان و مطالعه توصیه‌های کاربردی مناسب، مطالعه، بررسی و جمع‌بندی دستاوردهای علم جهانی و استفاده بهینه از آن در توسعه داخلی، کشف و حمایت از استعدادهای پژوهشی، حمایت از فعالیتهای علمی و فنی جوانان و به‌کارگیری قشر جوان و تربیت کادر علمی در سطوح عالی.

وظایف آکادمی: تعریف و تعیین گرایشهای اساسی پژوهشهای بنیادین در همه شاخه‌ها، تأسیس یا انحلال مراکز علمی در چارچوب نظم و قوانین آکادمی و کشور، ایجاد تغییرات ساختاری در دانشکده‌های آکادمی و مراکز مرتبط دیگر به طور مستقل، شرکت در طرحهای مشترک علمی با سایر مراکز علمی و فنی، تدوین راهکارهای کاربردی برای استفاده از دستاوردهای علمی کشور همراه با دولت، شرکت در تدوین استراتژی سیاست حفاظت از طبیعت در سرزمین تاجیکستان، تشکیل شوراهای علمی و نشستهای موقت برای حل مسائل جمعی در شاخه‌های مختلف علمی و به‌کارگیری نتایج آن، اجرای طرحهای

آکادمی ملی علوم تاجیکستان در سال ۱۹۵۱ به صورت رسمی و مستقل و همراه با تغییرات ساختاری و الحاق چند مرکز علمی تأسیس شد. این آکادمی پیش از این در سال ۱۹۳۲ با نام بنیاد تاجیکستان آکادمی علوم اتحاد جماهیر شوروی فعالیت می‌کرد. مؤسسان این آکادمی باباجان غفوراف، عاصموف، آ. یو. یاکوبفسکی، ا. ن. بهاء‌الدین‌اف، میرزا تورسون‌زاده، ب. نیاز محمداف، ای. ن. پاولوفسکی، س. ف. آلدینبورگ، عبدالغنی میرزایف، س. کراسیچکوف، ظریف رجباف، غ. علی‌اف، ای. نذری قول‌اف و دیگران بودند. آکادمی متشکل از نه عضو پیوسته و چهارده عضو وابسته بود.

استاد صدرالدین عینی (۱۸۷۸-۱۹۵۴) به عنوان نخستین رئیس آکادمی علوم برگزیده شد. در اولین اجلاس آکادمی، (۱۹۵۱) آکادمیسین ای. ن. پاولوفسکی (۱۸۸۵-۱۹۶۵)، دانشمند برجسته روس، به ریاست افتخاری آکادمی علوم تاجیکستان انتخاب شد.

وضعیت کلی: آکادمی ملی علوم جمهوری تاجیکستان بالاترین ارگان مستقلی است که پاسخگوی تحقیقات و توسعه علوم بنیادین در کشور است. آکادمی هماهنگی فعالیتهای علمی - پژوهشی شعبه‌های منطقه‌ای، شعبه‌های شاخه‌ای و مراکز آموزشی علمی را به عهده دارد و بر اساس قانون اساسی کشور و اساسنامه خود فعالیت می‌کند.

آکادمی علوم اعضای پیوسته، اعضای وابسته، اعضای خارجی، منتخبان مجمع عمومی، همکاران علمی و متخصصان که در شعبه‌های آکادمی علوم فعالیت دارند را به هم پیوند می‌دهد.

۱. برگرفته از مجموعه «جمهوری تاجیکستان و آکادمی ملی علوم تاجیکستان»، فرهنگستان علوم، ۱۳۸۷

پژوهشی و کنفرانسها، نشستها و نظایر آن، انتشار نتایج پژوهشهای علمی، تبلیغ و ترویج دستاوردهای علمی و پخش آموزه‌های علمی در کشور، اعطای جوایز و نشان به آثار علمی برتر، ارائه نتایج پژوهشهای علمی مطابق با قانون اساسی به دولت.

این آکادمی دارای دانشکده‌های علمی - پژوهشی، مراکز علمی، شعبه‌های آکادمی، زیرمجموعه‌ها، اتحادیه‌های علمی - تولیدی، کتابخانه‌ها، میدانهای نفتی (علمی) و دیگر سازمانها و مؤسسه‌های علمی است و با سایر آکادمیها به خصوص آکادمیهای کشورهای همسود ارتباط مستمر دارد.

ساختار آکادمی: آکادمی ملی علوم تاجیکستان از چهره حقوقی مستقل برخوردار است. اعضای آکادمی شامل اعضای پیوسته (آکادمیسینها)، اعضای وابسته و اعضای خارجی می‌باشد. اعضای پیوسته از میان اعضای وابسته با توجه به سطح فعالیتهای علمی‌شان انتخاب می‌شوند. اعضای وابسته از میان کسانی که دارای مدرک دکتر هستند و کارهای علمی بزرگ و خاص انجام داده‌اند، انتخاب می‌شوند. اعضای خارجی از میان اندیشمندان خارجی که در ترویج و رشد علم و فرهنگ جهانی سهم بسزایی داشته‌اند انتخاب می‌شوند. عضویت در آکادمی علوم مادام‌العمر است.

وظایف اعضا: وظایف اعضای پیوسته و وابسته، ارتقای سطح علمی از طریق اجرای فعالیتهای پژوهشی شخصی یا سازمانی، رهبری و ساماندهی فعالیتهای علمی گروهی، تربیت کادر علمی و شرکت فعال در مجمع عمومی آکادمی است. اعضای پیوسته و وابسته موظفند که بطور فعال در راه ارائه دستاوردهای علمی و خدمت به فرهنگ و نظام علمی کشور تلاش کنند.

مجمع عمومی: مجمع عمومی (متشکل از اعضای پیوسته و وابسته) بالاترین ارگان آکادمی علوم تاجیکستان محسوب می‌شود. وظایف این مجمع عبارت است از: تصویب اساسنامه، تصویب گزارش کاری هیأت رئیسه، تصویب گزارش سالانه بودجه، مشخص نمودن اولویتهای پژوهشی، تخصیص اعتبارات دولتی، دریافت گزارش بخشهای آکادمی، مراکز و شعبه‌های علمی، بررسی مسائل

علمی - ساختاری، انتخاب اعضای پیوسته، وابسته و خارجی، انتخاب هیأت رئیسه.

اساسنامه آکادمی در مجمع عمومی با دو سوم آرای اعضای پیوسته با رأی گیری آشکار به تصویب می‌رسد. هرگونه تغییری در اساسنامه با تصمیم مجمع صورت می‌پذیرد.

روابط بین‌الملل: در راستای تبادلات علمی با مراکز خارج از کشور، آکادمی علوم موظف است برای جذب نیروهای علمی خلاق خارج از کشور تلاش کند و زمینه را برای فعالیت آنها در کشور و تبادل مشترک فراهم سازد.. آکادمی برای فعالیتهای برون مرزی می‌تواند بطور مستقل عمل کند، اما در موارد ذیل باید قبل از هر گونه اقدام نظر دولت را کسب نماید: تصویب نهایی قراردادها و تعهدات دوجانبه یا چندجانبه بین‌المللی، ورود به سازمانهای بین‌المللی، تعیین ضوابط تامین اعتبار برای دانشمندان آکادمی که در خارج از کشور فعالند.

همچنین آکادمی می‌تواند تمامی مدارک و دستنویسهای افراد را در آرشیو خود نگهداری کند و به آرشیو خزانه دولتی ندهد و اجازه دارد که در تبادل انتشارات با تمامی ارگانها و نهادهای علمی داخل و خارج از کشور به طور مستقل فعالیت کند.

شعبه‌های علمی: آکادمی در آغاز دارای دو شعبه بود: شعبه علوم طبیعت‌شناسی و شعبه علوم اجتماعی. در حال حاضر آکادمی به عنوان مهمترین مرکز علمی - پژوهشی شامل هفده مؤسسه مستقل علمی در سه شعبه ذیل فعالیت می‌کند:

■ شعبه علوم فیزیک و ریاضی، شیمی و زمین‌شناسی، شامل:

■ انستیتو آستروفیزیک (فیزیک نجومی)

■ انستیتوی ریاضی

■ پژوهشگاه شیمی و.ن. نکیتین

■ پژوهشگاه زمین‌شناسی

■ پژوهشگاه زلزله‌شناسی و ساختمانهای مقاوم در برابر زمین‌لرزه

■ پژوهشگاه فیزیک و تکنیک (فن) عمراف

■ شعبه علوم پزشکی و زیست‌شناسی، شامل:

کتاب

- پژوهشگاه گیاه‌شناسی
- پژوهشگاه فیزیولوژی گیاهی و ژنتیک
- پژوهشگاه جانورشناسی و انگل‌شناسی ای. ن. پاولوسکی
- پژوهشگاه گاستروانترولوژی
- پژوهشگاه بیولوژی یوسف بیگاف - شعبه پامیر آکادمی علوم
- شعبه علوم اجتماعی، شامل:
- پژوهشگاه تاریخ، باستان‌شناسی و مردم‌شناسی احمد مخدوم دانش
- پژوهشگاه اقتصاد جهانی و روابط بین‌الملل
- پژوهشگاه زبان و ادبیات رودکی
- پژوهشگاه شرق‌شناسی و میراث خطی
- پژوهشگاه فلسفه و حقوق

■ کمیته اصطلاحات آکادمی علوم

مرکز علمی خجند و شعبه پامیر نیز که مؤسسه‌های علمی گوناگون مستقر در شهرهای خجند و خارغ را متحد می‌سازند، در ساختار آکادمی قرار دارند.

کتابخانه مرکز علمی ایندیرا گاندی: کتابخانه در سال ۱۹۳۳ با ۱۵ شعبه و ۹ بخش تاسیس شد. کتابخانه دارای بیش از یک میلیون و پانصد هزار جلد کتاب در داخل و خارج است و در رشته کتاب‌شناسی فعالیتهای علمی زیادی انجام داده که یکی از آنها چاپ کتاب «تاریخ تاجیکستان» طی سالهای اخیر است. مجموعه کتابهای «معلومات عاید به بیوگرافی عالمان تاجیکستان» بیش از هفتاد نوبت تجدید چاپ شده و گنجینه کتابهای نادر از دیگر بخشهای کتابخانه می‌باشد.

ستارگان آسمان روستا

دکتر اسماعیل شهبازی^۱

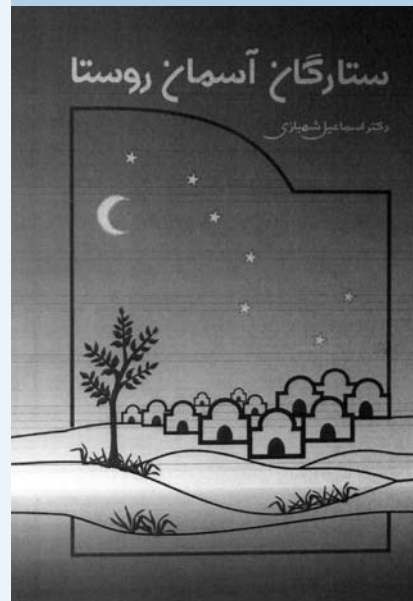
امروز رسانیده است. در طول این دوران، افزون بر امنیت عمومی، آبادانی روستاها و رونق زندگی مردم روستانشین شرط اساسی و اولیه پایداری تولید محصول در چارچوب نظامهای متنوع و مختلف بهره‌برداری در مناطق روستایی بوده و می‌باشد. و بدین منظور هم، روستاییان همواره پیشاهنگ جهشهای خودجوش در اقدام و یا مشارکت در طرح و اجرای برنامه‌های توسعه و عمران و آبادانی روستاهای خود بوده‌اند.

نظام ارباب و رعیتی از قرنهای پیش تا اواسط قرن بیستم،

انتشارات روزنامه اطلاعات، ۱۳۸۹

روال زندگی روستاییان در ایران امروز، برابند قرنهای تلاش پویا و پایدار میلیون‌ها مرد و زنی است که در این سرزمین و در شرایط اقلیمی و اقتصادی و اجتماعی گوناگون زیسته و آن روال را در طول زمان، به کمال رسانیده‌اند. هر قوم در هر دوره از زمان، ضمن بهره‌داری از منابع آب و خاک، به منظور تولید محصول و تدارک اسباب کار و زندگی، همه توان خود را به کار گرفته و تجربه‌های مادی و معنوی خود را کامل کرده و دست به دست و سینه به سینه، به نسلهای

۱. استاد آموزش، ترویج و توسعه روستایی، دانشگاه شهید بهشتی و همکار مدعو گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم

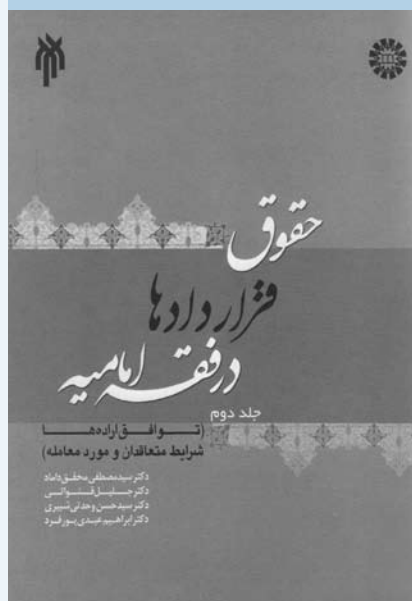

یکی از نظامهای غالب بهره‌برداری از منابع آب و خاک در بسیاری از مناطق روستایی ایران بوده است. در این نظام، رعایای زمین‌دار و بی‌زمین و یا به عبارتی، روستاییان صاحب نسق و خوش‌نشین، به عنوان نیروی کار انسانی «کم‌مزد» و «بی‌مزد» (بیگار) تحت تبعیت اربابان بزرگ مالک در هر یک از مناطق و نواحی روستایی ایران، همواره در قالب یک نظام ملوک‌الطوایفی خودنمایی می‌کرده است. محتوای این کتاب با قلمی روان‌گونه، شرح زندگی دهها خانوار از این‌گونه خانواده‌های روستایی و روستایی‌تبار را شرح می‌دهد و از استعداد و ارزش فرصت‌های بالقوه آنان برای توسعه و عمران و آبادانی این سرزمین به تفصیل سخن می‌گوید. این نوشتار را نه تنها جامعه‌شناسان، بلکه همه مشتاقان شناخت جامعه می‌توانند مطالعه و بررسی کنند تا دریابند به رغم دگرگونیهای دهه‌های اخیر، هنوز هم خصلتهای ویژه خرده فرهنگهای روستایی در نگرش و رفتار عملی روستاییان و روستایی‌تباران این سرزمین وجود دارد. همچنان که هم اینان، همواره در تولید محصولات کشاورزی و تبدیل فرآورده‌های آن برای جامعه بزرگ ما نقشی حیاتی و اساسی بر عهده داشته و دارند. با این حال، جمعیت مازاد بر ظرفیت امروز و فردای روستاها هم ناگزیر، در نقش ساکنان متن و یا حاشیه‌نشینان پر و پا

قرص شهرها و شهرکها و مراکز خدماتی و صنعتی کشور، باز هم در خدمت به جامعه بزرگ خود بوده و خواهند بود. در این میان، هزاران روستایی نخبه و دانشمند و خبره و نام‌آور و سلحشور، در مقاطع و مواضع و مناطق مختلف، در مقام زمامداران کشوری و لشگری در جامعه بزرگ ما ظهور کرده و می‌کنند.

ضمن اینکه هم اکنون توده‌های عظیمی از روستاییان و روستایی‌تباران در سلک معلمی، نظامی‌گری، پیشه‌وری، کارمندی و کارگری عهده‌دار بخشهای حساسی از امور فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی در جامعه بزرگ ما هستند. از این رو، شرط اولیه برای رسیدن جامعه بزرگ ایران به توسعه همه‌جانبه در بخشهای مختلف اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، نیل به هدفهای توسعه منابع انسانی در جامعه روستایی است. چه آنکه بازسازی شخصیت‌های تاریخی و معنوی اعضای جامعه روستایی کاملاً حیاتی است. و چه آنکه روستاییان و روستایی‌تباران ایران زمین، هنوز هم عوامل و مخاطبان «غالب» در برنامه‌های عمرانی کشور هستند.

کتاب حاضر در ۸۰۴ صفحه و شمارگان ۱۲۰۰ نسخه توسط انتشارات روزنامه اطلاعات در سال ۱۳۸۹ منتشر شده است.

حقوق قراردادها در فقه امامیه

(جلد دوم: توافق اراده‌ها، شرایط متعاقدان و مورد معامله)

دکتر سیدمصطفی محقق داماد، دکتر جلیل قنواتی،

دکتر سیدحسن وحدتی شبیری و دکتر ابراهیم عبدی پورفرد

ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، با همکاری سازمان
مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

چاپ اول: زمستان ۱۳۸۹

کتاب «حقوق قراردادها در فقه امامیه» کوششی است برای
ارائه فقه معاملات در شکل و قالب تألیفات حقوقی و با نظم
و ترتیب و ادبیاتی که برای دانش‌آموختگان و پژوهشگران
حقوقی قابل فهم‌تر باشد.

این مجلد که به ادامه مباحث مربوط به انعقاد و اعتبار عقد
اختصاص یافته، شامل ۳ فصل است.

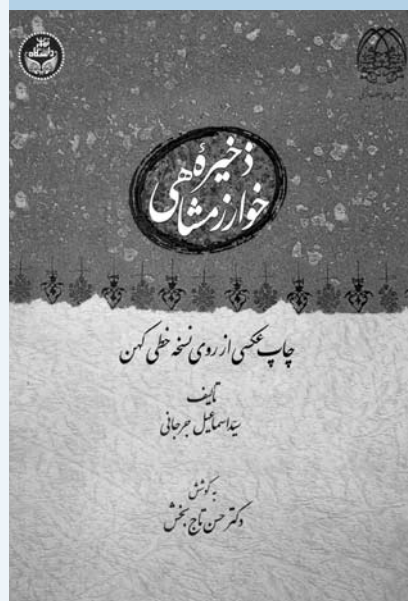
در گفتار اول از فصل اول توافق اراده‌ها به عنوان سبب ایجاد
عقد، در دو قسمت ایجاب و قبول به تفصیل بررسی شده
است. سپس در گفتار دوم عیوب اراده به صورت تحلیلی

مطرح و دیدگاههای فقهی در این زمینه تبیین شده و برای
مسائل مربوط به اکراه، اضطرار و اشتباه در عقد، راه‌حلهای
ممکن بر اساس مبانی فقهی ارائه شده است. در فصل دوم،
شرایط متعاقدان بررسی شده و مباحث مربوط در دو عنوان
اهلیت و اختیار و سمت متعاملین مطرح و در این راستا،
مباحث ارزنده‌ای از نمایندگی در قراردادها و مسائل متنوعی
در معاملات فضولی بر مبنای دیدگاههای فقهی ارائه شده
است. در فصل سوم شرایط مورد معامله به تفکیک مطرح
شده و دلایل و مبانی فقهی هریک مورد بحث و بررسی قرار
گرفته است.

کتاب «حقوق قراردادها در فقه امامیه» در ۴۶۲ صفحه و به
شمارگان دو هزار نسخه منتشر شده است.

ذخیره خوارزمشاهی

(چاپ عکس از نسخه کهن: تألیف سید اسماعیل جرجانی)
به کوشش: دکتر حسن تاج‌بخش

شده بود. پس از بررسی‌های طولانی معلوم شد که ۱۹ صفحه اول و همچنین ۵ برگ متفرق (۱۰ صفحه) دیگر این کتاب در قرنهای بعد، نو نویسی شده و عدم توجه فهرست‌نویسان بزرگوار به این نکته موجب شک در مورد تاریخ آن شده است، در صورتی‌که اگر ویژگیهای شیوه نوشتن بقیه این کتاب ۸۲۶ صفحه‌ای «بدون احتساب سه صفحه افتادگی» را مورد دقت قرار دهیم و آن را با چاپ عکسی مورخ ۶۰۳ ق مقایسه کنیم، متوجه خواهیم شد که حتی بدون توجه به تاریخ کتاب، نسخه باید مربوط به حدود نیمه دوم قرن ششم تا نیمه اول قرن هفتم هجری قمری باشد (رجوع کنید به صفحات شانزده و هفده مقدمه کتاب). دقت در تاریخ نوشته ۵۸۲ (صفحه ۸۲۹) با وجود دست‌خوردگی حاکی از آن است که این امر ناشی از ترمیم بوده است تا تاریخ‌سازی (رجوع کنید به صفحه شانزده مقدمه کتاب). پس از مقدمه نوزده صفحه‌ای، عکس سه صفحه کتاب قبل از ترمیم، سه صفحه فهرست منابع مقدمه و سپس فهرست گسترده مطالب کتاب در ۳۶ صفحه آورده شده است. این مقدمه در مجموع ۶۳ صفحه است. خواندن مقدمه کتاب همه چیز را به خوبی برای علاقمندان عیان خواهد کرد و به خدمتی که در جهت احیای فرهنگ پزشکی - تمدنی این سرزمین انجام گرفته است، پی خواهند برد.

در فرهنگ و تمدن پزشکی ایران سید اسماعیل جرجانی (۴۳۴ تا ۵۳۱ ق) اختری پرتوفاشان است که در جهان اندیشه و علم همواره فروزان خواهد بود. «ذخیره خوارزمشاهی» جامع‌ترین اثر پزشکی پارسی است. جرجانی با نگاشتن این کتاب و کتاب «الاعراض الطبییه» بنیانگذار راستین پزشکی پارسی و زنده کننده طب در زمان خویش و چندین سده بعد شد. در مورد این کتاب ارجمند هر چه کار و تحقیق شود، به سزا خواهد بود. نسخه خطی مورخ ۵۸۲ هجری قمری متعلق به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، قدیمی‌ترین نسخه کامل ذخیره خوارزمشاهی است که به کوشش دکتر حسن تاج‌بخش پس از حدود دو سال کار و تحقیق مداوم آماده چاپ شده و به همت شورای عالی انقلاب فرهنگی و با موافقت دانشگاه تهران، توسط انتشارات امیرکبیر در سال ۱۳۹۰ با چاپ عکس نفیس، منتشر شده است. در مقدمه این کتاب، کوشنده که بیش از سی سال در مورد سید اسماعیل جرجانی و آثار او تحقیق کرده، ابتدا شرح حال و آثار سید اسماعیل جرجانی را با استدلال مورد بحث قرار داده و پس از آن به بحث در مورد ذخیره خوارزمشاهی، منابع، چاپها (که متأسفانه تاکنون ناقص مانده) و بخشهای آن پرداخته است. سپس مشخصات دست‌نویس حاضر مورد بحث قرار گرفته است. در مورد تاریخ این نسخه (۵۸۲ ق) به واسطه پاک‌شدگی و ترمیم شک

هاری در ایران

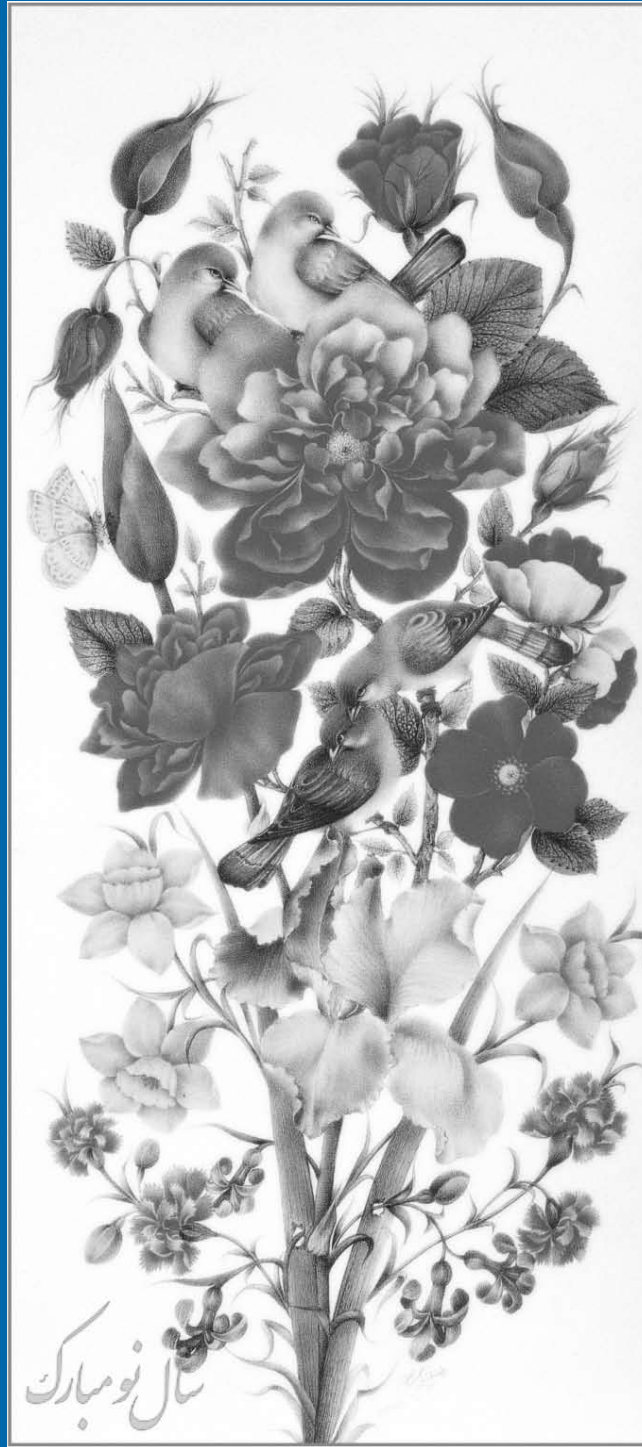
نویسندگان (به ترتیب حروف الفبا):
 دکتر سیدجاوید آل داود، دکتر حسام الدین اکبرین،
 دکتر علیرضا باهنر، دکتر علیرضا جنانی،
 دکتر سیدجواد حسینی شکوه، دکتر آراسب دباغ مقدم،
 دکتر علیرضا زواره، دکتر سوسن سیمانی،
 دکتر جمال شریفیان، دکتر محمدرضا شیرازدی،
 دکتر علیرضا غلامی، دکتر احمد فیاض،
 دکتر سیامک مسعودی و دکتر محمدقلی نادعلیان

فصل آن را به استادان صاحب فکر و نظر و اندیشه در آن زمینه خاص واگذار کرد.
 کتاب یاد شده علاوه بر مقدمه، شامل دوازده فصل است که عناوین آنها به شرح ذیل است:
 «تاریخچه هاری» (دکتر احمد فیاض)، «ویروس هاری از آغاز تا انجام» (دکتر علیرضا جنانی و دکتر علیرضا غلامی)، «اپیدمیولوژی هاری و حیوان‌گزیدگی با تأکید بر اپیدمیولوژی در ایران» (دکتر علیرضا باهنر و دکتر حسام الدین اکبرین)، «هاری در دامهای بزرگ» (دکتر محمدقلی نادعلیان)، «هاری در دامهای کوچک» (دکتر سیدجاوید آل داود و دکتر حسام الدین اکبرین)، «هاری در حیات وحش» (دکتر سیامک مسعودی)، «هاری در انسان» (دکتر محمدرضا شیرازدی)، «تشخیص هاری و اهمیت آن» (دکتر علیرضا جنانی)، «درمان ضد هاری پس از مواجهه» (دکتر سوسن سیمانی)، «کنترل و پیشگیری هاری در ایران» (دکتر جمال شریفیان)، «واکسن هاری» (دکتر علیرضا زواره) و «هاری و بهداشت مواد غذایی» (دکتر آراسب دباغ مقدم و دکتر سیدجواد حسینی شکوه).
 چاپ اول کتاب «هاری در ایران» در سال ۱۳۹۰ به شمارگان ۱۰۰۰ نسخه در ۱۸۴ صفحه منتشر شده است.

نشر مشق شب، چاپ اول: ۱۳۹۰

هاری یکی از مهمترین بیماریهای مشترک بین انسان و حیوان است که از هزاران سال قبل در جهان وجود داشته و به دلیل میزان بروز بالا و خسارتهای سنگین اقتصادی و بهداشتی جزء اولویتهای سامانه پایش و کنترل بهداشتی کشور محسوب و میزان بروز آن به عنوان شاخص بهداشتی در نظر گرفته می‌شود. در هر ۱۰ دقیقه یک نفر بر اثر ابتلا به هاری فوت و این بیماری سالانه باعث مرگ بیش از ۵۵/۰۰۰ نفر در دنیا می‌شود که ۹۵ درصد آن در آسیا و آفریقا رخ می‌دهد. این بیماری معمولاً به دنبال گزش توسط حیوان هار و از طریق بزاق دارای ویروس هاری به انسان یا حیوان گزیده شده انتقال می‌یابد.

به دلیل اهمیت زیاد این بیماری ۲۸ سپتامبر هر سال توسط سازمان جهانی بهداشت، «روز جهانی هاری» نامگذاری شده است. در سال جاری میلادی روز جهانی دامپزشکی نیز به شعار «افزایش سطح آگاهی در مورد پیشگیری و مهار (کنترل) هاری» مزین گشته بود. لذا جامعه دامپزشکان ایران به عنوان قدیمی‌ترین تشکل صنفی دامپزشکی ایران، تصمیم به انتشار کتابی با عنوان «هاری در ایران» گرفت و با تأکید بر تخصصی بودن کتاب، مسئولیت نگارش هر

NEWSLETTER

THE ACADEMY OF SCIENCES
Islamic Republic of Iran

| 41 |

يا مقلب القلوب والابصار
يا مدبر الليل و النهار
يا محول الحول والاحوال
حول حالنا الا احسن الحال